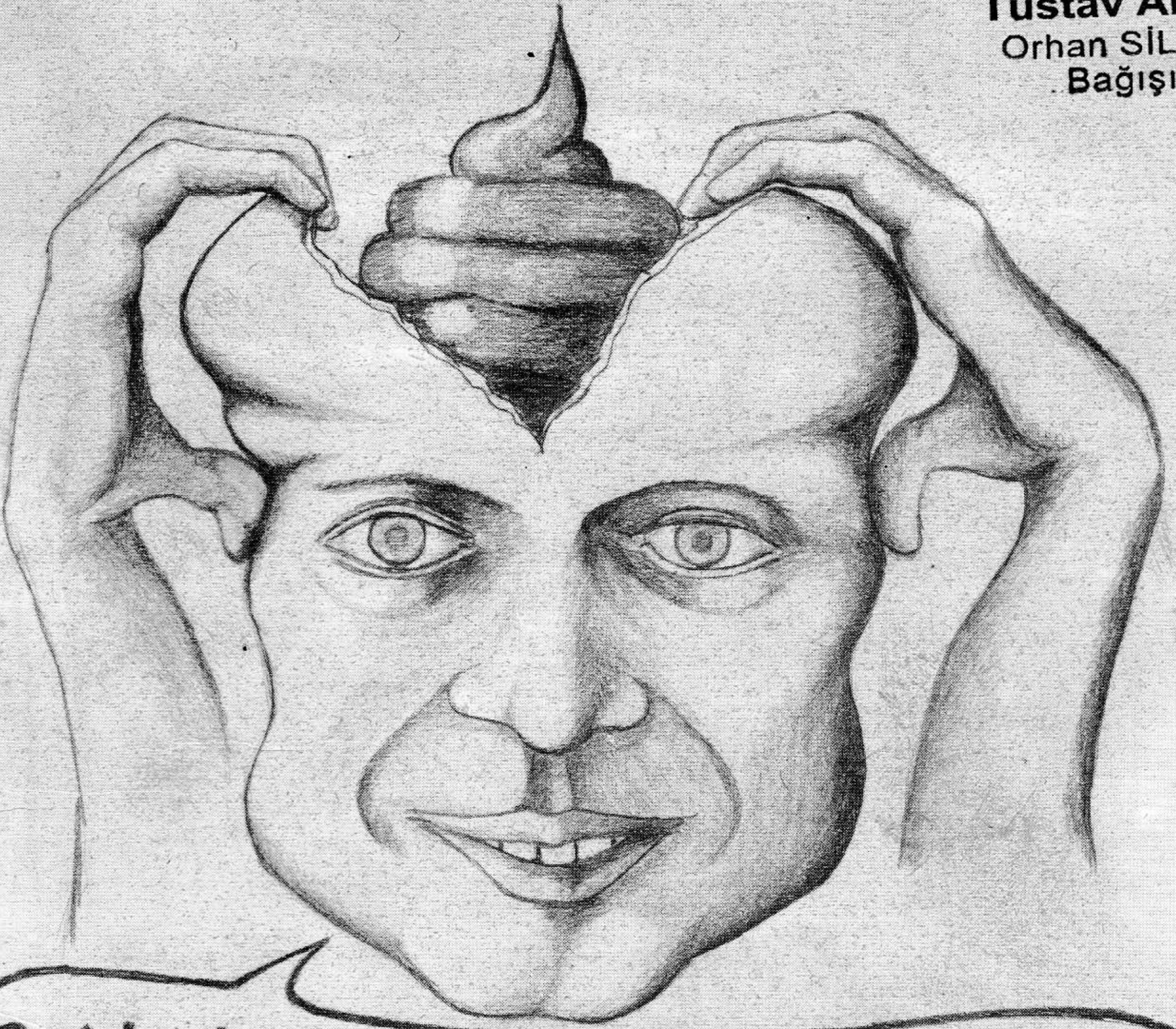
KARA

-3- KDV dahil 200 TL ARALIK '86

UKRAYNA TOPLUMSAL HAREKETİ ◆ İSLAMCILARIN KUTSAL CEHENNEMİ ◆ TENYA OLMAK BİR SEÇENEK ◆ BAKUNİN BÜTÜN PROGRAMLAR İNSANSIZDIR ◆ AKILLANMAYALIM

İÇİNDEKİLER

Yazışma Adresi: Ahmet KURT
P.K. 1053
34437 Sirkeci-İST

KARA

Sahibi: Ahmet KURT
Yazılşleri Müdürü: Ümit ALTUĞ
Yönetim yeri: Klodfarer cad. Işık sok. Işık han.
No: 3/16 Divanyolu-İSTANBUL
Dizgi: Ahtapot
Basım: Gül Matbaası
Dağıtım: Etkin

Ey kardeşlerim, yorgunluğun yarattığı levhalar vardır, bir de tembelliğin yarattığı levhalar, kokmuş tembelliğin: bunlar aynı dili konuşsalar da, farklı dinlenmek isterler -

Şu bitkin düşen kişiye bakın! Ancak bir karış kalmış ereğine; fakat yorgunluktan toza yatmış inadına, bu yiğit kişi!

Yorgunluktan esneyip duruyor yola, yeryüzüne, ereğe ve kendine: bir adım daha atmak istemiyor, bu yiğit kişi!

İşte güneş yanıyor üstünde, köpekler de terini yalıyorlar: fakat orda inadına yatıyor da, bitkinliği yeğ tutuyor:

Ereğinden bir karış beride bitkin düşmek! Gerçek, saçından kavrayıp sürüklemek zorunda kalacaksınız onu kendi cennetine, bu kahramanı!

Bırakın yattığı yerde yatsın da, avutucu uyku, serinleten, mırıltılı yağmuruyla gelsin ona.

Bırakın yatsın, kendiliğinden uyanıncaya dek, bütün yorgunluğu ve yorgunluğun öğrettiklerini kendiliğinden yadsıyıncaya dek!

Yalnız, kardeşlerim, o aylak fırsatçıları ve kığıl kığıl üşüşen kurtları yaklaştırmayın onun yanına:

-Kığıl kığıl üşüşen ''kültürlüler'' sürüsünü, o her kahramanın alınterinden kendilerine şölen çekenleri !-

KARA

Nietzsche ''Böyle Buyurdu Zerdüşt''den

TENYA OLMAK BİR SEÇENEK

Can BURAK

Fazla seçenek yok. Ya isteyeceksin yaşamı ya da geberip gideceksin.

İlk rastladığın insana, şu yaşadıklarından hoşnut olup olmadığını sorsan, ihtimal ki "hayır" yanıtını alırsın. Bunu sadece sorduğun soruya cevap olarak der. Aslında soysuz, hayır demesini bilmez. Hele yaşı kırkın üstündeyse bu, hiç bilmiyor demektir. O zaman tasarruflarında serbestsin. Kuşkusuz haksız olmayacaksın. Bunca yıldır, daha doğrusu yaşamının bunca uzun bir zamanı berbat bir yaşama katlanan buna da katlanır.

Doğarken duymadığı korkuyu, yaşarken duyar soysuz. Ona böyle öğretilmiştir. Törpülemiştir bu toplum onu. Törpülemiştir ve birilerinin istediği gibi eğitmiştir ama tek suçlu da o değildir. Köle gibi yaşamak zorunda bırakılabilirsin, lakin istemiyorsan kimse sana köle ruhunu aşılayamaz. Direnmek öğrenilmez.

Kimsenin beş kuruş değer biçmediği yaşamına kendi de değer vermez. Kısacık yaşam süresi içinde tenya gibi yaşamaktan daha fazla birşey yapabileceğine aklı ermez kot kafanın. İstememek tam bir kotkafalıktır.

Bekler. Ondan istenmesini bekler. İstenileni yapar. Başkası için yapar ne yaparsa, başka ve maddi şeyler için. Ya da tanrısı için. Hayatının onda dokuzu çalışmakla geçer de, önüne atılan bir tutam çöpe eyvallah der. Hadi en fazla çöpün miktarını arttırmakla uğraşır. Çöplenmemeyi istemez.

İstemez, çünkü "hayır" deme yürekliliğini gösteremez. Bin katlı yapılar, her köşe başına otomatlar, katmer katmer tuvalet kağıtları, sonsuz süratli taşıtlar yapmasını becerir de, bunu beceremez. Konforu düşünür ve ister de, onurlu bir yaşamı düşünmez. Konfora bedel öder, onur'a bedel ödemekten korkar. Bunca soysuzluk içinde üstelik bu yaptıklarıyla da övünür. Sadece kendi cinsine karşı olsa iyi, hayvanlara karşı da övünür. Hayvanlar alet yapamaz. Böyle ayırır kendini onlardan. İyi ki yapamıyorlar. İnsanoğlu yaptı! Burnumuzun direğini kıran koku onun eseri. Kedi pisliğini örter, denize dökmek kolay gelir insana. Sonra gidip içinde yüzer keyifle. Kalkar da "tatil" der bunun adına, yarattığı bunca pisliğin tadını almaya çalışmasına. Alet yapmak iyi de, ahlaksızlık pek övünülesi birşey değil. Övünecek bahaneler yaratmak insana özgü.

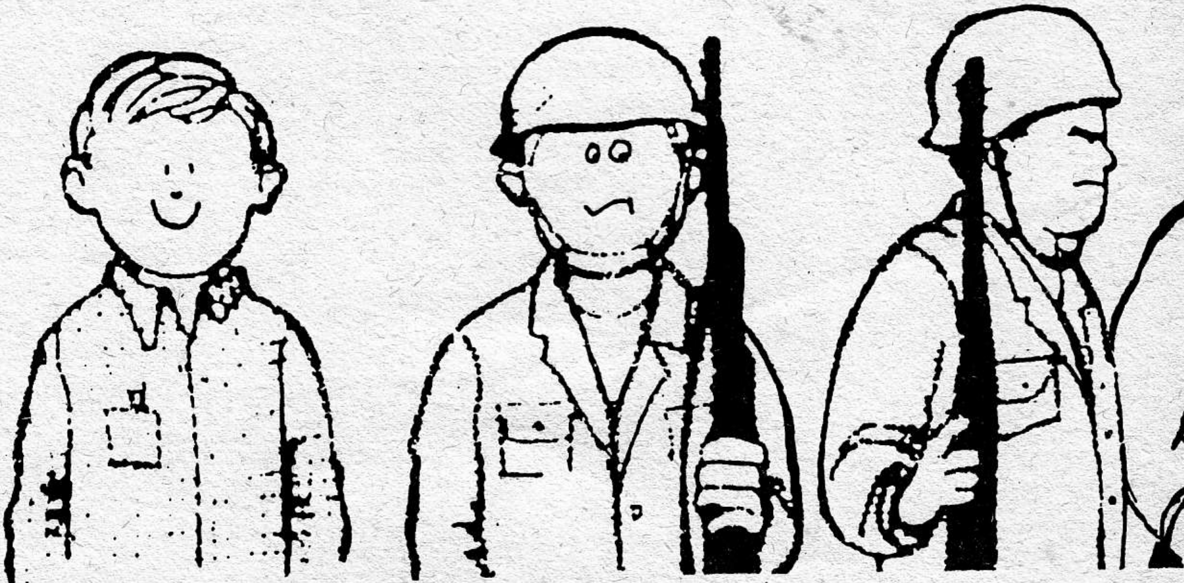
"Hayır" demesini bilmeyen, önüne atılan çöp için kardeşini bile keser. Gebertip gitmek bunun adı. Seni kullanmalarına, yaşamına bugün müdahale etmelerine katlanmak, geberip gitmenin dik alası.

Tenya olmak bir seçenek.

Bütün bunlar o, 'hayır' demesini bilmeze. Hayatını sürdürmek uğruna köle gibi yaşamayı seçene. Kader diyerek ya da yaşanması zorunlu bir aşama olarak görerek, bugünü, **yaşanan anı** terkedene. Mutlu gelecek adına bugünden kaçan istemeyi bilmeze.

Yaşamak için bağırsak gerekmez. Bağırsaklar tenyaların yeri. Pislikten kurtulmak için "hayır" diyebilmek gerekir istemediğine. Yarın, öbürgün ya da belirsiz bir zamana ertelenmez istemler. Değer veriyorsan yaşamına, coşkuyla dile getirmelisin onları. Tedirginlik duymadan, köleleşmeden ve birlikte koparılıp alınır geçmiş, bugün ve gelecek.

Yaşamı istemek bir diğer seçenek. Ya da geberip gitmek. ■

AKILLANMAYALIM

Figen ÇEŞMELİ

Bazen ne kadar anlamsız şeylerle dolu geçiyor hayatımız. Neleri dert ediyoruz, nelere seviniyoruz.

Kimbilir, istemeye istemeye gittiğimiz okulda ya da işte ne kadar çok zamanımız geçmiştir. Bir yandan "para önemsizdir" derken, kimbilir ne çok hesap yapmışızdır paramızı denkleştirebilmek için. Kaç kere koşmuşuzdur tıklım tıklım geçen otobüsü yakalamak için ve kaç kere hayıflanmışızdır tüm çabalarımıza rağmen binemediğimize. Bu kadarla da bitmiyor,insanların yargıları, birçok ortamda uymak zorunda kaldığımız kurallar ve daha bir sürü şey ne çok meşgul etmiştir kafamızı kimbilir. Ya zavallı yeteneklerimiz, bir çoğumuz onları da kurban etmiştir toplumun katı rasyonalitesine.

Sonu hiç bir yere varmayan uzun tartışmalarla ne çok vakit öldürmüşüzdür kahve köşelerinde; ve ne çok uğraşmışızdır karşımızdakini köşeye kıstırabilmek için, bunu bir gurur meselesi yaparak.

Eğer buysa istediğimiz, hiç zor değil.

Diyelim ki çok bilgiliyiz ve karşımızda kimse dayanamıyor, hemen susturuveriyoruz; peki ne oldu şimdi?

Sanki sonsuza dek yaşayacakmışçasına, yaşamanın önemini ve anlamının farkına varmaksızın geçiyor günlerimiz. Oysa yaşam değerli, o kadar değerli ki ölmek zamanı geldiğinde, feda edebileceğimiz tek şeyimiz yaşamımızdır.

Onun yerini başka hiçbir şey tutamaz. O zaman ya ölümü seçeriz, ya da yaşamımızı sürdürme uğruna yaşama nedenimiz olan şeyleri feda ederiz. Eğer ikinci yolu seçmişsek onursuz bir yaşamı tercih etmişiz demektir.

Sorun uzun, rahat ve huzurlu bir yaşam sürdürebilmeyi değil, onurlu yaşamayı becerebilmek. Ölmek zamanı gelene kadar ona sımsıkı sarılmak ve "bu benim yaşamım, istediğim gibi yaşadım" diyebilmek.

Belki de, bu monotonluğun, bu rasyonalitenin, bu donukluğun sınırları dışına çıkmakla, yaşamımızı hareketli kılmakla başlamalı işe.

Bu hiç kolay değil. Çoğu zaman belirli davranış kalıplarını aşamıyoruz, önce düşünüp sonra davranıyoruz. Öyle her içinden geleni, her aklına eseni yaparsan deli derler adama. Keşke herkes biraz deli olabilse. Akıllı insanlar ürkütmüyor mu sizi? Daha fazla para kazanmak, daha rahat yaşamak, daha saygın bir kişi olabilmek, daha önemli mevkilere gelebilmek hep akıllı insanların istemleri değil mi?

Tabii ki her şeyin olduğu gibi bu istemlerin de bir bedeli vardır.

Bunlara ulaşmak için önce kendini yok etmek gerekir. Biz uğraşmayalım böyle şeylerle, zaten aklımız da ermez. Başka hiçbir kaygı, özgürlük kaygımızı altedemesin. Desinler ki, "bu adam tekin değil, ne yapacağı belli olmaz". Ne yapacağımızın belli olmaması belli olmasından daha iyi değil mi? Belli olmasın ki her yaptığımız şeyle biraz daha şaşırtalım akıllı insanları. ■

LİBERTER DÜŞÜNCENİN ÜÇ SACAYAĞI -2-

Ali KÜREK

MİKHAİL BAKUNİN

Liberter düşünürler-Bakunin'i "düşünür" olarak tanımlamak zordur ya- arasında en göze çarpıcı tip, belki de Mikhail Bakunin'dir. Döneminin diğer büyük liberter figürleri hemen her zaman "mutedil" tipler iken, Bakunin'in hayatına baktığımızda hemen her eyleminde, her tavrında asi bir efendisiz görebiliriz. 12 yılı hapis ve sürgünde geçen hayatı boyunca Avrupa'da ne zaman bir barikat kurulmuşsa O'nu barikatın üzerinde, meslekten subay olmasının da verdiği savaşma yeteneği ile dövüşürken görürüz. Dev yapılı bir adamdır, korkunç bir iştahı vardır, her konuda geceler boyu konuşur, çok hızlı okur ve şişelerce içer. Sözgelimi Saksonya'da hapiste iken bir ayda binaltıyüz püro içmiştir. Proudhon ve döneminin sosyalist devi Marx'tan pek çok şey ayırır onu. Proudhon'un aksine çok iyi bir konuşmacı ve kötü bir yazardır. Marx kadar derin bilgili değildir ama günün olayları konusunda ondan çok daha tecrübelidir. Eserlerinin çoğunu bir olaydan öbür olaya kadar geçen olaysız dönemlerinde yazmıştır ki, bu süre de sanıldığı kadar uzun değildir. Bu eserlerin çoğu da somut politik olaylara ilişkin bildiri ve makale türünden kaleme alınmıştır.

O dönemin birçok liberteri gibi Bakunin de, kırsal bir bölgede yetişmiştir.1814'te Rusya'da zengin bir ailenin çocuğu olarak Premukhino'da doğdu. Rousseau'nun bir tilmizi olan babası, çocuklarının eğitimine çok dikkat ediyordu. Bakunin'de tembel bir öğrenci olmasına rağmen, sonunda St.Petersburg topçu okulunu bitirdi ve topçu subayı oldu. Bir yıl sonra orduyu terketti ve Moskova'ya gitti. Burada Hegelci bir çevrede ilişkiler kurdu, ama aynı zamanda Herzen'le tanıştı. Daha sonra Herzen'in verdiği parayla Berlin'e gitti ve orada yakın arkadaşı İvan Turgenyev'le birlikte iştahlı bi öğrenci olarak aydın çevrelerine ve bohem hayatına girdi. Bu dönemde hayatının en ciddiye aldığı yönü felsefe çalışmalarıydı.

Sol Hegelcilerle tanışması, sosyalizm üzerine okumaya başlaması onun felsefe kariyerinin sonu oldu. İlk eseri "Almanya'da Gericilik"i bu dönemde yazdı, bu eserde Hegel'in düşüncesinin temelinde devrimci bir öz olduğunu vurgulamaya çalışırken bir yandan da hayatı boyunca karakterinin ayırılmaz bir parçası olacak bir düşüncesini vurguluyordu.

"Yıkmak ve reddetmek bütün hayatın sonsuz yaratıcı gücüdür. Yıkmanın coşkusu, aynı zamanda yaratmanın coşkusudur."

Bu dönemde militan bir işçi olan ve gizli işçi çevreleri örgütlemiş olan Wilhelm Weitling'le tanıştı, onun liberter düşüncelerinden etkilendi ve yine, devrimci eylem, özel mülkiyet ve halk bankası görüşlerine katılmamasına rağmen Proudhon'un saygılı bir öğrencisi oldu.

Daha sonra Bakunin'i bir slav bağımsızlıkçısı olarak görürüz. 1847'de slav bağımsızlık hareketinin ünlü bir konuşmacısı haline gelmişti bile. O'na göre devrim Moskova'dan bir yıldız gibi yükselecek ve Slavların bağımsızlık ateşini yakacaktı. Bu dönemde Herzen'e yazdığı mektuplarda "devrimci hiyerarşiden" ve "demir diktatörlük"ten sözediyordu.

İşte bu sıralarda tutuklandı ve çeşitli ülkelerin hapishanelerini gezdikten sonra Rusya'da Peter Paul kalesine hapsedildi. Uzun hapis ve sürgünden sonra, görüşleri çok değişmiş bir Bakunin'le karşılaşırız,

"Bugünkü merkezileşmiş yapılar varoldukça evrensel barış imkansız olacaktır. Bu yukarıdan zor ve otorite gücü ile kurulmuş güç birliklerinin olmadığı bir yerde, ancak öyle bir yerde aşağıdan örgütlenmiş toplulukların özgür federasyonları, eyalet federasyonları, ulusal federasyonlar ve Birleşik Avrupa Federasyonu mümkün olabilir."

Bunun yanı sıra Bakunin'de daha önceki liberter düşünürlerden farklı olarak ilginin birey olarak işçiden çok kollektivite olarak işçi gruplarına yöneldiği ve Proudhon türü bir bireyciliğin Bakunin'de görülmesinin zor olduğunu görüyoruz. Bu sıralarda I.Enternasyonal'de Proudhon ve Bakunin yanlılarının tartışmalarını görürüz.

1864'ten sonra Bakunin'i I.Enternasyonal içinde Marksistlere karşı mücadele yürüten liberter eğilimin sözcüsü olarak görürüz. Bu sırada yürüttüğü tartışmalar, onun büyük öngörülerde bulunduğu ve görüşlerinin tamamını en iyi veren metinleri oluşturur.

'Enternasyonalin bir güç haline gelmesi ve bu konumunu sürdürmesi için yapılması gereken tek şey şudur: Avrupa'nın ve Amerika'nın bütün ülkelerinin proletaryasının büyük bir çoğunluğunu kendine çekmek, kucaklamak ve örgütlemek yeteneğinde olmak zorundadır. Fakat hangi politik ve felsefi program milyonları onun bayrağı altında toplamayı kolaylaştırabilecektir? Yalnızca çok genel bir program, yani tamamlanmamış ve belirsiz bir program bunu sağlayabilir,çünkü teori ala-

nında yapılan her saptama, pratik alanda kaçınılmaz şekilde bir dışlamaya, bir elemeye denk düşer. Örneğin bugün çıkış noktası olarak, pozitif değil fakat negatif yönde ateizmi ele almayan ciddi bir felsefe yoktur. Eğer enternasyonalin bayrağı üzerine bu basit kelime "ateizm" yazılsaydı bu dernek sinesinde birkaç yüzbin üye toplayabilecek miydi? Herkes yanıtın hayır olduğunu biliyor, hayır çünkü halk dindardır ve dindar olmak gerektiğine inanır ve başarılı bir toplumsal devrim, bütün isteklerini bu ölümlü dünyada gerçekleştirmenin yollarını açana kadar da dindar olmak gerektiği inancını sürdürecektir. Eğer Enternasyonal ateizmi programına zorunlu bir ilke olarak koymuş olsaydı, proletaryanın en seçkin kesimini bağrından kovmuş olacaktı. Proletarya kelimesinden marksistlerin anladığı gibi işçi kesiminin en üstün, en uygar ve en rahat tabakasını anlamıyorum, hükümet yanlısı dördüncü bir sınıf oluşturmak için kullandıkları, bu hemen hemen burjuva olan işçi tabakası büyük proletarya kitlesi lehine düzene sokulmazsa gerçekten de bu dördüncü sınıfı oluşturmak yeteneğindedir,çünkü hemen hemen burjuva nitelikteki görece rahatlığıyla birlikte burjuvaların politik ve toplumsal önyargılarına, dar istek ve özlemlerine çok fazla kendini kaptırmıştır."

Bugün metindeki marksistler sözcüğünü çıkardığımızda birtakım marksistlerin kabul edebileceği bu yerinde değerlendirmeler o günlerde Enternasyonal'i dağılmanın ve yok olmanın eşiğine getiriyordu. Bakunin devrimci bir topluluk örgütlenmesinin politik ya da felsefi bir temelde yükselemeyeceğini savunurken son derece haklıydı. Ama o ne koyuyordu bunun karşısına, Bakunin eleştirinin ucunu büyük ölçüde yakalamış fakat devamını getirememişti. Ekonomik istemler birliğini vurguladı fakat bundan da tatmin olmadı. Fakat örneğin öğrencilerinden ve İspanya'da çalışma yapması için gönderdiği Fanelli'nin işçi olma durumunu redde dayanarak yürüttüğü propagandasından etkilenerek gelişen İspanyol liberter hareketinden bu görüşlerin pratik tezahürü üzerine önemli dersler çıkarabiliyoruz. 1872'de liberter grup, marksistlerin, blankistlerin ve İngiliz trade-unioncularının (ne garip bir üçlü!) ortak oyları ve işbirliğiyle I.Enternasyonal'dan ihraç edildi. Bu hep bana anonim bir cümleyi hatırlatır: **"Mağlup sayılır bu yolda galıp."** Çünkü otoriter eğilim gerekli delege çoğunluğunu sağlamıştı ama ihraç edilen üye sayısı dernekte kalandan fazlaydı. Dahası İtalya, İspanya, Fransa gibi latin ülkeleri toptan kopmuşlardı. Ve bir sene sonra Marx Enternasyonal'in "komün yenilgisinin de etkisiyle hayatiyetini yitirdiğini" ilan ediyordu. Fakat bu olay ve ihraç edilişleri sırasındaki kişisel suçlamalar-aralarına Enternasyonal'in parasını çalmak da vardı-komünün bütün sıcaklığını olayların içinde yaşamış olan Bakunin'i çok sarsmıştı. Nedense bu tartışmalar bana hep çok daha sonra otoriter eğilimin marifetleri arasına giren Moskova mahkemelerini hatırlatır. Yorgun ve yaşlı Bakunin 1873'te "Journal de Geneve"e şöyle yazıyordu:

"Gençler işi üstlenin. Kendi adıma, bu Sisyphus kayasını gericiliğin muzaffer güçlerinin üstüne tekrar tekrar yuvarlamak için tepeye çıkabilecek gücüm kaldığına inanmıyorum."

Yine de 1876'da Bern'de bir hastanede ölene kadar kayayı itmeye devam etti.

Bakunin'i yaşamı boyunca bir düşünürden çok bir eylem adamı olarak görürüz, yaşadığı dönemde kurulan hemen hemen hiçbir devrim barikatını kaçınmamış, hepsinin üzerinde bulunmuştur. Onu Proudhon, Kropotkin, Marx ve Engels'ten ayıran en önemli özelliklerinden biridir bu.Fakat yazmak için bulduğu kısıtlı zamanı da iyi değerlendirmiştir. Özellikle o dönemde halâ başkaldırı hareketi içinde görülebilecek otoriter eğilimin görüşlerinin daha sonra nasıl merkezi bürokrasi makineleri yaratabileceğini çok erken bir tarihte görmüştür. Marx'a sorar:

"Hükümeti ele alacak dördüncü bir sınıftan,proletaryadan söz ediyorsunuz, bu dördüncü sınıf hangi yeni proletaryayı yönetecek?".

Bakunin özgürlüğünü hep "meteliksizlerin" özgürlüğüyle birlikte aradı, özgürlük kollektif olarak tadı çıkarılabilecek bir nimetti onun için. Bu arada bir sürü dar örgüt kurdu ya da içinde yeraldı, bu konuda diğer liberterlerde gördüğümüz tedirginliği Bakunin'de görmüyoruz. Bu örgütler sonradan özellikle latin ülkelerinde güçlü açılımların temellerini oluşturdular. Ama sanırım o bunları bütünü kapsayacak çekirdekler olarak değil de liberterlerin yaşama alanlarını, mücadele alanlarını genişletecek çevreler olarak düşünüyordu.

"Devrimler yapılmaz, ne bireyler ne de gizli örgütler devrim yapar. Onlar bir ölçüde otomatik olarak gerçekleşir, olayların ve olguların akışı yaratır onları. Toplulukların bulanık bilinçliliği içinde uzun sürede hazırlanır ve birdenbire patlak verirler."

■

İSLAMCILARIN KUTSAL CEHENNEMİ

Osman KONUR

"şol cehennemin ateşleri yakar Allah deyyu deyyu"

1979'da İran devrimi patlak verdiğinde bu olayın yaşadığımız bölge ve dünyada yeni gelişmelere yol açacağı gün gibi ortadaydı. Ortadoğu'da İran devrimi doğrultusunda gelişen hareketler, enternasyonal Humeynicilik(islamcılık?),Irak-İran savaşı bu gelişmelere sadece birkaç örnek. Belki de bu olaylar sadece gelecekteki çok daha büyük patlamaların habercisi.

Çok geçmeden İran'daki "muzaffer islam devriminin" yankıları Türkiye'de de belirmeye ve her çeşidinden İslami hareketlere, gruplara yeni bir ivme kazandırmaya başladı.

Bu yazıda hedeflenen, İran devriminin devrim kavramına uzun süredir algılananın dışında yeni bir içerik kazandırması olgusunun özet olarak ele alınması, Türkiye'de gelişen islami dinamiğe genel bir bakış, İran devrimi türünden olayların Türkiye'de muhtemel Dinamiklerinin kısaca ele alınmasıdır. Bu yazıda ayrıca islamın günümüzde önerdiklerinin ve hiç şüphesiz ta kendisinin kolay eleştiri yöntemlerine kapılmaksızın (resmi ideolojinin arkasına saklanmaksızın) eleştirisine bir giriş hedeflenmiştir.

Ben, kendi adıma şunu söylemek isterim, Türkiye'de-yani müslüman kültür iklimindeki bir ülkede- yazarların, çizerlerin (islam dışı olanlarının) bu kadar önemli bir konuda "irtica" vb.gibi hazır şablonları kullanmaktan öte geçmemelerini acıklı buluyorum. Koskoca bir toplumsal olay karşısında islamın temel önermelerini tartışmak yerine araya "laiklik" vb. yasal kavramları sokuşturmalarına şaşıyorum, gerçekten bu durum insana İsmet Özel'in şu yazdıklarını sordurtuyor:

"Devamla şöyle sözler edebilecektir: Eskiden ne iyiydi, irtica diye bir şey vardı. Gerektiği zaman "irtica var", "irtica hortladı" derdik ve böylelikle siyasi rakibimizi köşeye sıkıştırırdık. Eskiden ne iyiydi. Defalarca peynir gemisinin lafla yürüdüğünü ispat etmiştik. Birine mürteci, gerici, sağcı dedik mi işi bitikti. Şimdi öyle mi ya? Şimdi ne zaman irtica lafı etsek bazıları çıkıp "siz müslüman değil misiniz?" diye soruyorlar. Bu soruya menfi cevap vermek de müsbet cevap vermek de işimize gelmiyor."

Evet! Şurası çok açıktır, zülfiyare dokunmaksızın ne İran devrimi eleştirilebilir, ne de Türkiye'deki islami hareketler. Kur'an'dan alıntılar yapacaksın, islamcı ya da müslüman da olmayacaksın ve bütün bunları eleştireceksin. Bu tereciye tere satmak olur. Bugün halâ birçok İran ve islami hareket eleştirmeni karşılarında Derviş Vahdeti'nin, Şeyh Sait'in olduğunu sanıyorlar, bu, deve kuşu gibi kafayı kuma gömmektir.

Her insan, bilim adamı, yazar, ressam vb. belirli bir konumdadır. Belirli istemleri, düşünceleri, önyargıları, inançları vardır. En nesnel olduğu sanılan konuda bile bunlar onun ürünlerine çarpıcı bir şekilde yansıyacaktır. Bazı durumlarda bu durumun açıkça ortaya konulması iletişimi kolaylaştırmaktadır. İsmet Özel merak etmesin bu satırların yazarı "siz müslüman değil misiniz?" sorusuna çok açık bir cevap verecektir. Bu yazının yazarının amacı İran'da olanların Türkiye'de ya da dünyanın herhangi bir yerinde tekrarlanmamasına katkıda bulunmak, islami bir toplum düşüncesine karşı çıkmaktır. KARA dergisinde sanırım daha uzun süre devam edecek bir tartışmanın belki de ilk adımıdır, bu yazı.

Müslümanlık, tarihin en büyük devrimlerinden biri olarak patlak verdi. Bu devrim süreci içinde tarihteki her başkaldırı da görünen öğeleri taşıdı, geliştirdi. Fakat o da politik iktidarı fetheden bütün devrimler gibi varlığıyla ve varlığını geliştirmeye çalışmakla yetinmedi, siyasal erki elinde tutmanın bütün avantajlarını kullandı, kalıplaştı, ehlileşti nihayet statükonun araçlarından biri haline geldi. Müslüman dünyası "reel dünya" üzerinde gücünü imparatorluklar ve benzerleriyle sürdürdüğü sürece önemli bir sorun yaratmıyordu bu durum. Bütün incelikleriyle de yaygın bir motivasyon aracı halinde sürüp gitmesine pek gerek de yoktu. Halk kendi bildiği gibi müslümanken ve güçlü devletler bu vergi verenler kitlesini kafirlere karşı korurken bu kadarı yeterliydi. Devlet bir din adamları kadrosu besler, bu kadro aracılığıyla halkın müslümanlığının nabzını yoklar, bazen dinsel belagat bazen de zor ve ikisinin karışımıyla statükoyu sürdürür götürürdü. Müslüman kültürü de o kadar boş bırakılacak bir kültür değildi hani. Kur'an'a, fıkıh ve kelama başvurmazsanız, batıniler, Hasan Sabbah, Baba İshak, Şeyh Bedrettin gib tatsız olaylarla da karşılaşabilirdiniz. Yine de devlet güçlüyken ehli islamın fazla ateşli olmayan bir uslupla resmi ideolojiyi koruması mümkündü. Birçok Osmanlı, birçok İran'lı ve Arap için bu durum, doğuştan müslüman olmayı, hayatı boyunca ailesininve otoritelerin öğütlediği kültürelleşmiş din kurallarını uygulamasını, üzerinde de fazla kafa yormamasını getiriyordu. Tek insan olarak bu insanların birçoğu Fransa'da doğsalardı şüphesiz hıristiyan olurlardı. Toplum seçmişti ve onlar sürdürüyorlardı.

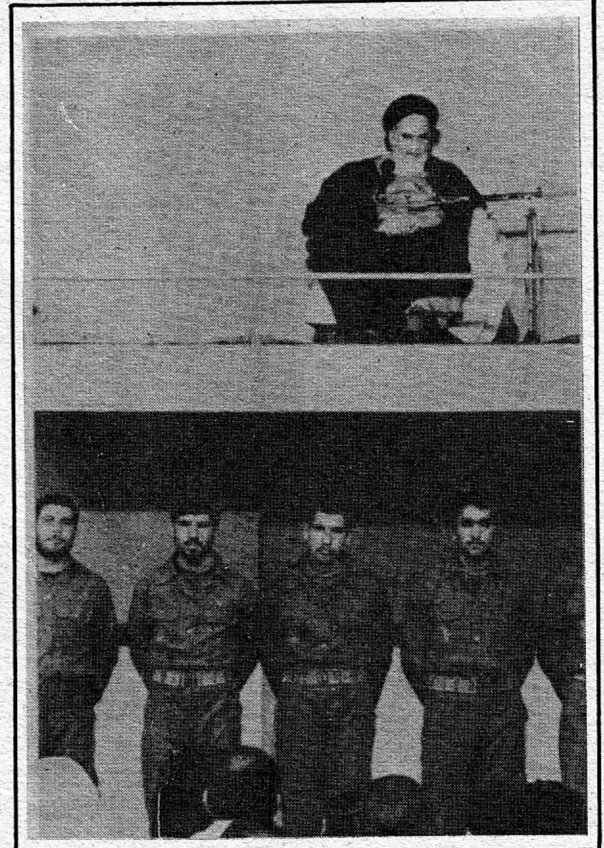
Ve birgün hıristiyanlar geldi. Bilinen hikaye. Herşeyleriyle geldiler. Teknolojileri, siyasi fiirleri, kendi ahlakları ve kendi ahlaksızlıklarıyla. Müslüman toplumlarda herşey "müslüman" mıydı o zamana kadar. Hayır! Onların da kendi günahları, kendi ahlaksızlıkları ve kendi sıkıntıları vardı. Fakat yabancı ve yeni bir güç girmişti devreye artık. Kendinin olan birşeyleri savunmak için eski silahını müzeden çıkardı. Herhangi bir çarpışma için ateşli fikirlere gerek vardır. Ve müslümanlık bireysel seçmeye dayanan özel bir durum yaratmaya başladı: İslamcılık. Batılılaşmanın düşman kardeşi olarak gelişmeye başladı. Öyle ki örneğin Osmanlıda batılılaşmanın önderi olan bazı padişahların isimlerinde bile görürüz bu durumu, "Abdülmecit" (Yüce'nin kulu), "Abdülaziz" (Aziz'in kulu) gibi. Batıcı baba günah çıkarıyordu.

Unutulmuş kurallar tazelenmeye başlandı, islam popüler bir yeniden canlanma sürecine girdi. Statükonun koruyucusu, yani devlet, sanıldığı kadar ilgisiz kalmadı olaya. Osmanlı'da yeniçeriler bile batılı nizami orduya geçilmek istenirken "dinsiz-bektaşi" denilerek kesildi. Yüzyıllardır kültürel bir öğe olarak taşınan islamiyet artık ideolojik bir öğe haline geliyor ve senelerdir içinde taşıdığı unsurlara karşı da acımasız davranmaya başlıyordu. Kendi sürüsünü başka çobanlara karşı korumak isteyen devlet için de eşi bulunmaz ideolojik araç gibiydi. Fakat yeni bir ideoloji belirtmekte gecikmedi: Milliyetçilik. Derken sosyalizm, komünizm falan filan.

İslamcılığın yıldızı söner gibi oldu. Müslüman ülkelerde ulus devlet oluşturma sürecinde milliyetçilikön plana çıktı. Ama ulus devlet bir kere kurulduğunda, dünya sisteminin içinde yer almaya başladığında, uluslararası kapitalizmin eklemleri içinde yeralmaya başladığında, "geri kalmış" bir ülke için milliyetçiliğin pek uygun bir ideoloji olmadığı ortaya çıkacaktı. Dünya kapitalist sistemi bir ulusa ne kadar para o kadar ulusal onur gözüyle bakıyordu. Ayrıca uluslaşma sürecini batıdakinden daha geç yaşayan müslüman ülkelerde bu yeni ideoloji derin köklere sahip olamıyordu. Fransız-Hıristiyan sentezi gibi kavramlar sözkonusu değilken örneğin Türkiye'de Türk-İslam sentezi dilden düşmeyen bir kavram olmaya başladı.

Ortadoğu'da daha sonra bütün kavramların sentezlerini görmeye başladık. Arap sosyalizmi, Türk sosyalizmi, İslam sosyalizmi vb. Sanki herşey birbirinin içine girmişti.Son gözde sosyalizmin, gözden düşmeye başlamasından sonra islamcılık tekrar parlamaya başladı.Artık islam kavramından takılara gerek kalmaksızın bahsedilmeye başlanmıştı.

Kültürel öğelerden alınan bir miras olarak değil de bireysel seçimin sonucu olarak beliren küçük islami grupların büyüme ve iktidar mücadelesi.

Pasdaranların korumasındaki Humeyni

Önce küçük gruplar, küçük yayın organları vardı "radikal" islamın. Fakat bu küçük grupların önemli bir avantajı vardı. Üzerinde yaşadıkları toprağın ürettiği tek ideoloji onlarınkiydi. Bunu iyi değerlendirmeleri gerekirdi. İdeolojik katılaşma sağlanmalı, islami metin çalışmaları yoğunlaştırılmalıydı. Son islamcı kuşağın gözler önüne serdiği gibi, batılı eğitim de alınmalıydı;karmaşık bir ideolojinin yeniden üretimi yapılacaktı. Emperyalizme, kapitalizme, sosyalizme karşı islami bir toplum için bir islam devleti oluşturmalı, sonra da bu devlet aracılığıyla topluma tekrar çeki düzen verilmeliydi.

Fakat bu grupların önemli dezavantajları da vardı. Birincisi, artık düşman ideolojilerin hakim olduğu devlet yapıları, ikincisi dinsel açıdan iyice ehlileşmiş sünni müslümanlık, üçüncüsü yeri belirli ülkelerin dünya sisteminin hiyerarşisi içinde yer değiştirme çabalarını güçlendirebilecek hareketlere büyük bir kuşkuyla yaklaşan dünya güçleri.

"Zincir en zayıf halkasından kopar" denir, öyle oldu. İran islami bir patlama için en uygun koşullara

sahip bir ülkeydi. Herşeyden önce İran şii müslümanların ülkesiydi. "Ortodoks"lukları ile tanınan şiiler, "radikal" bir ideoloji için gereken hızlı birkatılaşmaya uygundular. Sonra islamiyetin ayrı bir kurum olarak örgütlendiği (şii mezhebi nedeniyle) dolayısıyla diğer ülkelerde olduğu kadar devletle içiçe girmediği ve hazır bir dinsel hiyerarşiyi barındırdığı bir ülkeydi İran. Örneğin Türkiye'de olduğundan çok daha fazla özerk bir kurumsal yapıya sahipti İran'da din.

Bütün bunlara bir de Şah'ın komik yönetimi eklenince: İşte devrim. Fakat bütün bunlar şimdi, olaylar olup geliştikten sonra görebildiğimiz, söyleyebildiğimiz şeyler, doğrusu bu ya kimse "bu kadarını" beklemiyordu.

İran'da Şah'a karşı mücadelenin kahramanları uzun yıllar hep sosyalistlerdi.Suikast eylemleri, protestolar,yurt dışı faaliyetlerde en göze çarpan muhalif unsur sürekli onlardı.İran'lı sosyalistler sosyalizmi batılı bir düşünce halinden de çıkarmaya çalışmış, ülkelerine "uyarlamaya" çalışmışlardı. İslami sosyalizm. Birşeyin safı varken kim bakar alacalı bulacalısına.

Yine de İran'da devrim kendiliğinden ayaklanmalar olarak patlak verdiğinde liderlik belirginlik kazanmış değildi. Şah döneminin ünlü örgütü Fedayin hızla eridi. Sentez yapmaya çalışan Mücahidin belki de sentezinin kurbanı oldu. Yıllarca Şah'la bazen didişmiş, bazen de kardeşçe birlikte yaşamış mollalar hiyerarşisi, herşeyiyle hazır kurumuyla geldi ve kendiliğinden hareketin başına oturdu, o hareketin kendisi tarafından da oturtuldu. Gitti Şah, geldi Şahbaz.

Bu olayların ayrıntısı şüphesiz çok daha geniş tartışılabilir ve tartışılmalıdır da, yalnız burada özellikle dikkat çekmek istediğim nokta tamamen farklı. Şah'a karşı yıllarca sürdürülen mücadelenin kahramanları, şehitleri ve onuru çoğunlukla başka hareketlere ait iken, islamcı ideolojinin bu hakimiyeti nasıl oldu? Var olan bir kurumun ve hiyerarşinin tartışılmaz ağırlığını bir yana bırakırsak, bu sorunun cevabı olarak belki de İran devriminin en özgün yanını buluruz.

İran devrimi, son yüzyılda iktidarı elde eden devrimler içinde, çılgınca bir kitlesel atılıma sahip olan tek devrimdir. Yaygın kanının tersini, devrimlerin belirleyici nedeninin ekonomik olmadığını kanıtlayan tek devrimdir.

İslami ideoloji, sokakta bağıran, çağıran, çatışan asiyi midesinden değil -hiç bir ciddi ekonomik programı yoktu, islamcıların- derinlikleri yüzyıllara ulaşan ruhundan yakaladı. Ve bunu yapabilecek başka hiç bir düşünce yoktu ortada.

Gerisi bilinen olaylar. İktidarı ele geçiren her devrim gibi, İran devrimi de klasik devrim sonrası çizgisini izledi. Molla hiyerarşisi önce halkın kendiliğinden oluşturduğu öz örgütleri olan "şura"ları yok etmeye girişti. Devrimin arkasından İran'ın çarşı pazarlarına kadar yansıyan çok seslilik, çok çeşitli yayınlar, farklı grupların gösterileri yeni devlet tarafından hızla bastırıldı. Bilinen "islamileştirme" kampanyasına girişildi. Kadınların örtünmesi, içki yasağı, eşcinsel ve esrar içicilerine idam cezaları, ve savaş.

Fakat İran devrimi halâ müslüman ülkeleri etkilemeye devam ediyor. Lübnan'dan Mısır'a kadar uzanan bu etkiden Türkiye'nin de uzak kalması beklenemezdi.

Özellikle 24 Ocak kararlarının ardından Türkiye'de meydana gelen birçok değişiklik "ithalat serbestisi", "ihracat hamlesi", hızla Türkiye'de Taiwan, Güney Kore, Filipinler benzeri (çok kısmi de olsa) değişiklikler yarattı. Geleneksel yapıda ilave birçok değişiklik meydana getiren bu son durum, hızlı "batılılaşma" görünüşü, şüphesiz yukarıda belirttiğimiz türden bir mekanizmayla düşman kardeşi olan islamcılığa bir gelişim dinamiği sunacaktı. Öte yandan popüler sol devrimci hareketlerin ezilmiş ve dağıtılmış olması sahnede "muhalif" olarak sırtını güçlü kurumlara dayamış bir islami dinamik bırakıyordu. Partiler kapatılabilirdi, dernekler öyle, camiler ve kuran kursları kapatılamazdı.

Muhalif olan ya da muhalifliğini kanalize etmek için çıkış yolu arayan bir çok genç için az çok meşru bir zemin sunuyordu islami hareket.

Tahran'da kadınların gösterisi

Humeyni'nin sarayı önünde silahlı mollalar

Bütün bunlara bir de İran devriminin etki dalgaları eklenince bugüne kadar geldik.

Bugün her ne kadar Türkiye'de gelişen "radikal" islami hareketlerin önemli bir kısmı "Humeyni rehber" demiyorsa da bu bizleri aldatmamalıdır. İslam devleti ve islam toplumu gibi olaylar reel olaylardır; çerçevesini aynı ideolojinin çizdiği bir reel çözümde, düşüncelerdeki ince farklar pratikte farklı sonuçlar ortaya çıkarmazlar. Bu amaçlara yönelen her islami hareketin varacağı yer üç aşağı beş yukarı aynıdır.

Türk islami hareketinin böylesi bir hedefe yönelebilmesinde zorluklar oduğu açıktır. Herşeyden önce Türk müslümanlığı sünni ağırlıklıdır ve Türkiye'de devletten özerk bir dinsel kurum, bir dinsel hiyerarşi yoktur. Onlar da bunun bilincinde olarak devrim öncesi İran'ından belki de daha yoğun bir ideolojik mücadele ve kadrolaşma içine girdiler. Bir ölçüde böyle bir hiyerarşinin yokluğundan kaynaklanan Türk islami hareketinin bölünmüşlüğünün, ideolojik mücadele içinde giderilebileceğini düşünüyorlar sanırım.

"Özgürlükçü" islami hareketlere ya da gruplara gelince o, bu yazının konusu değil. Bu yazının konusu iktidarı hedefleyen islami hareketlerdir. "Başını örtenlerle", "başını açanların" birlikte yaşayamayacağına inanmıyorum. Birlikte yaşayamayacak olan otoriter tavırla, anti-otoriter tavırdır. Ve islam bugüne kadar otoriter tavrın dışındaki tavırları pek nadiren taşımıştır. Fakat anti-otoriter olmakla islamiyet ne kadar bağdaşır, bu, kendisini islami sorunsalın içine koyanların sorunudur.

Kimsenin kılığına kıyafetine, saçına başına, hayatının gizli açık hiç bir yanına karışılmasına ve toplumda her ne adına olursa olsun zor uygulanmasına şiddetle karşı olan bir anti-otoriter için iktidara yönelen, dolayısıyla kendi biçimini dayatmaya yönelen her islami hareket doğal bir çelişki olacaktır.

"Tanrı düşüncesi eğer toplumda somut bir işlev görüyorsa tanrı vardır" diyor W .James. İran'da allahın gazabı vardır. Eğer biz Türk özgürlükçüleri bu gazaba uğramak istemiyorsak onu tanımalıyız. İran'a bakmamız, iktidardaki bir islami hareketin icraatını görmek için yeterlidir. Herkes için tek evren istemiyorsak,biz her birimiz kendi evrenimizin tek bir ve sonsuz efendisiysek, kendimiz dışında ontolojik ya da epistomolojik herhangi bir otorite tanımıyorsak, tek bir ahlaka yani tek bir yaşam estetiğine bağlanmak istemiyorsak, özgürlüklerimizin birbirimizi rahatsız edebileceğini biliyor ve kabul ediyorsak, ve kabul edemeyeceğimiz tek "özgürlük" tek biçimi dayatma özgürlüğüyse böylesi bir devrim bizim düşmanımızdır.

Fakat şurası İran devriminden sonra iyice açıklığa kavuşmuştur ki, günümüz dünyası artık pozitif çözümlerin düyası değildir. "İlerleme", teknoloji vb. kavramların yoğun bir eleştiriyle karşılaştığı "batı" dünyasında da durum böyledir. Müslüman kültürünü şöyle ya da böyle taşıyan dünyanın son pozitif çözümü de belki islam devrimiydi. İslami kurallara uygun "yeni" bir toplum. Kültürüyle bu kadar bütünleşen bir hareketin karşısına pozitif söylemlerle çıkılabileceğine inanmıyorum. İslam pozitif söylem içinde rasyonaliteyi ya da "realite"yi sonuna kadar zorladı zaten.

Herhangi bir otoriter kuruluşa, herhangi bir otoritenin izinde oluşan "yeni topluma" karşı gerçek yaratımın tek yöntemi negatif söylem olabilir ancak. Unutulmamalıdır ki negatif söylem planlı, programlı olmayan bir başkaldırıyı taşıyan her kültürün içinde vardır. İktidarı elde etmeyi hedeflemeyen bir başkaldırı varolan kültürün ağırlığını taşımaz, onun amacı kurmak ve birilerinin adına çözümler üretmek değildir ki. Kurmak isteyen ilgilenir elindeki mal varlığıyla, negatif bir söylem değil. Buna karşın **Hasan Sabbah, Baba İshak, Şeyh Bedrettin** kültürlerinin dilini kullanabilirler ve biz aynı rahatlıkla sevebiliriz **Spartacus, Jan Hus ve Oturan Boğa** gibilerini. ■

BÜTÜN PROGRAMLAR İNSANSIZDIR

Kemal DEMİR

Bizde ve dünyada "kurtuluş" teorileri bilimsel olmaktan kurtulamadılar. Hepimiz biliriz ki bu nedenle Türkiye'de geçmiş yıllarda bol bol yarı sosyolog, yarı tarihçi toplum mühendisleri yetişmiştir.

Çoğu zaman da, iyi niyet ve radikal coşkularla başlayan "sosyo-ekonomik" durum çözümlemeleri, buralardan çıkarılan devrim stratejileri, çıkılmaz bir teorisizm çukuruna yuvarlamıştır insanları.

Yaygın kanıya göre devrimler programlarla gerçekleşen şeylerdir. Bu programlarda, devrim "yapılacak" ülkenin tarihinin, sosyo-ekonomik koşullarının incelenmesinden çıkacaktır. Buradan kalkarak ülke kapitalist mi, feodal, yarı-feodal mi, geçmiş ATÜT müydü başka bir şey miydi,bugünkapitalizmin krizleri kısa dalga mı, orta dalga mı, uzun dalga mı tartışmaları yürütülür.

Tartışma gelişecektir, parçayı anlamak için bütün kavranılmalıdır, ülke yetmez dünya, dünya da yetmeyecektir evren kavranılmalıdır. Devrim için ülke tahlilinde anlaşmak, dünya tahlilinde birleşmek ve de ortak bir "felsefe"ye sahip olmak gereklidir.

Bu anlaşma, bu "birlik" gerçekleştiğinde artık fetih için bir program gereklidir. Bir programın, program olması için, çok şey gerekmez. Tahliller bellidir, bunlar eli kalem tutan birileri tarafından yazılır ve sunulurlar. "Doğru" bir programın "doğru" olması için de çok şey gerekmez, "nesnel" olması "somut durumun somut tahliline" dayanması yeter. Nasıl olsa bugün onu desteklemeyen "kitleler" yarın kazanılacak, kazanılmazsa "kitlelerin" ve programları yazanların başlarına türlü musibetler gelecektir. Sorun önderlik sorunudur, önderliğin de birinci koşulu "doğru" programdan geçer. Merak ediyorum bir bilgisayara Türkiye üzerine yazılmış tarih ekonomi ve sosyoloji tezleri programlansa bu türden kaç tane program seçeneği yumurtlandı.

Artık ülke biliniyor, dünya ve evren biliniyor, çünkü program var. Bir sorunla karşılaştığınızda programınız konuşacaktır, çapraşık bir durumdamısınız, programınız gündeme girecektir, yenildinizmi ya teknik arıza diyeceksiniz ya da yeni bir program yazabilirsiniz. Ama sakın programsız konuşmayın, bir süre sonra zaten bırakacaksınız konuşmayı, programınız konuşacaktır. Azami program, asgari program, geçiş programı, UDD (Ulusal Demokratik Devrim), MDD (Milli Demokratik Devrim), DHD (Demokratik Halk Devrimi), UDHD (Ulusal Demokratik Halk Devrimi) bütün bunlar çizsin yolunuzu.

Oysa ne insanlar "ülkedeki dışa bağımlı kapitalizme" son vermek için devrimci olur, ne de devrimler sonsuz çeşitlemeye girebilecek yukarıdaki devrim türlerini gerçekleştirebilmek için patlak verirler. Sonsuz çeşitlilikteki insanlar bazı şeyleri istediklerinden ve bazışeyleriistemediklerinden devrimci olurlar.

Sefalete karşı çıkar biri, tutsaklığa, otoriteye, "kadın" olmaya, "erkek" olmaya teknolojiye, çalışmaya., eğitime karşı çıkar öteki. Buralardan başlar başkaldırı, demokrasi, kapitalizm, sosyalizm gibi soyut tını vermez vermez kavramlardan değil. Programlı bir kafa için bir şeylere karşı olmak ve başka birşeyler istemekyetmeyecektir, bütün bu yapılanlar başka,daha üstün,daha kapsayıcı bir şey adına yapılmalıdır. Baskıya karşı çıkıyorsanız istediğinizin adı ya demokrasi ya da "sosyalizm" olmalıdır. Oysa karşı çıkışın özgün enerjisi gömülecektir belki de böyle yapıldığında, olsun programlı olalım.

Bir metindir program denilen, kitapların sayfalarından zuhur eder kendisi. Ama bir kere ortaya konduğunda artık bi metin olmaktan çıkar. Etkisine aldığı insanları çaresiz bırakan bir dizge haline gelir. En haşarı asiyi ruhsuz bir bürokrata çevirmeyi başaran programlar vardır.

Oysa korkunç bir yaratıcıdır insan. Yaratım enerjisiyle dopdolu, kağıtlara ve kitaplara sığmayacak, teorilerce önceden görülemeyecek atılımların yaratıcısıdır. Ve her yaratım bir sanattır, her sanat da imbikten geçirilmiş bir birikimin belki de sonradan o birikimle ilişkisi bile kurulamayacak kendiliğinden patlak veren ürünüdür. "Şimdi empresyonist bir tablo yaratacağım" diyerek tuvalin başına oturan bir ressam ayvayı yemiştir, bırakın fırçası özgürce dolaşsın. Devrimci için de aynıdır durum, baskı yok edilirken yaratılır baskısızlık, sefalet yok edilirken doğacaktır belki de "bolluk". Demokrasiyi yaratmak için baskıya karşı dövüşmek, baskıyı yok etmek için demokrasi yaratmaya çalışmak kadar saçmadır. Fırçanız özgürce dolaştığında demokrasiden daha başka, daha "güzel' bir şey yaratamayacağını nereden biliyoruz.

Yeniyi yaratmak için yarı sosyolog, yarı ekonomist, yarı tarihçiler değildir gereken, metinleri istemlerinin önlerine koyanlar değil, gem almaz istemlerini patlatanlar gereklidir. Tarih, ekonomi, sosyoloji bilenler için güzeldir, fena değildir de, ama yaratım için en önemli olan istemleri gerçekleştirebilecek enerjidir, istemek istemektir. Bir bilgililer hiyerarşisinin program uygulayıcısı değildir devrimci, istediklerini ve istemediklerini coşkuyla gündeme sokandır.

Denilecektir ki, programlar, insan istemlerinin genelleştirilmiş, soyutlanmış şeklidir. Birincisi, insanlar ülkeden ülkeye ve zamandan zamana çok farklı şeyler isterler. İkincisi, her istem soyutlandığında ve genelleştirildiğinde kendisinin dışına çıkan ve "program" adıyla yabancılaşan bir nesne haline gelir ve bir de onu kutsadığınızda istemlerin kendisinin önüne geçecektir.

Bugün özgürlüğün ateşli savunuru olan bazı devrimciler, yarın altından kalkılmaz bir diktatörlüğü savunabiliyorlarsa, bu, herşeyi rasyonalize eden her şe-

ye, belirli zamanlar ve aşamalar çizen programlılık mantığı içinde olmaktadır. Bugün sefalet eleştiren fakat başka bir konumda (örneğin Yeni Ekonomik Politika (NEP) dönemi Rusyasında) ilkel sermaye birikimi adı altında yoğun emek sömürüsü öneren devrimciler bunu ancak programlılık mantığı içine yerleştirebilirler. Bir program işlemedi yerine başka bir program getiriverdiler.

Önce "devlet kapitalizmi olmayan devlet kapitalizmini oluşturalım, sonra genelleşmiş bolluk toplumunu", "önce proletarya diktatörlüğünü kuralım, sonra otorite zaman içinde yok olup gidecektir" mantığı ancak ve ancak kuru bir gerçekçiliğin içimize işlemiş hali olabilir. Bu da yaratım gücünün kuru bir akla teslim olmuş durumudur.

SSCB ya da Çin gibi toplumlar yaratmak için orta yerlere kelle koymaya, "hayatın sunduğu nimetlerden", yazlık evlerden, otomobil ve videolardan vazgeçmeye değmez. O toplumlarda da "hayatın nimetlerinden" anlaşılan aynı şeylerdir.

İstemleri için "hayatın nimetlerinden" hemen ve kolaylıkla vazgeçen bir insan ise kendi önüne programatik sınırlamalar getirmemelidir. Bugün zorunluluk olarak görülen birçok şey aslında bizim tartışmasız kabul ettiğimiz genel kanılardan öteye geçmez. Neyin zorunluluk olduğu neyin olmadığı ise onlara karşı mücadele etmeden anlaşılabilecek gibi değildir.

İnsanlar teklik durumundan topluluk durumuna programlarla değil, istemlerinin yol arkadaşlığıyla geldiğinde, istemleri benzeştiği, çakıştığı sürece birarada olduklarında topluluklar içinde özgürlüklerini yitirmezler. O zaman "devrim" sözcüğü de "yeni" bir anlam kazanacaktır.

Sorun yeni yeni elma şekerleri gibi yeni yeni programlar sunmak değil, insanların istemlerini dışa vurabilecekleri koşullar yaratmaktadır. "Mantıklı" ya da "mantıksız" bütün istemleri. Bunca "mantıksız" dünyada yaşarken o dünyanın garip "mantığıyla" kendimizi sınırlamak neden? Bütün insanlar kanat takıp uçmayı bile isteseler bugünkünden daha "mantıksız" olamazdı. Ağır sanayi hamleleri, planlı ekonomi, bilmem hangi diktatörlük bugün, şimdi bizim istediğimiz şeyler değilse, neden bunları şu ya da bu program adına savunmak zorunda olalım.

Radikal olmak var olanı sıfır noktasına kadar sorgulayabilmeyi ve yeniyi yaratırken bütün bağlardan kurtulabilmeyi gerektirir. Bugün otorite istemiyorsak, onunla mücadele ediyorsak, neden ilerde bir otorite düşleyelim? Bugün kendi belirlediğimiz şekilde, kendi belirlediğimiz biçimde "çalışmak" istiyorsak neden yarın fabrika orduları düşleyelim?

İnsan son derece zengin, son derece ele avuca sığmaz bir yaratıktır. Onun yeniyi yaratması ise ancak coşkun bir programsızlık içinde hareket etmesiyle sözkonusu olabilir. ■

ZERDÜŞT'ÜN ÖNDEYİŞİNDEN

NIETZSCHE

Uzun zaman uyudu Zerdüşt ve yüzü üzerinden yalnız tan değil, sabah dahi geçti. Ama sonunda gözleri açıldı: Şaşmış, baktı kendi içine. Derken, birdenbire karayı gören bir gemici gibi, çabucak doğruldu ve sevinçten bağırdı: Çünkü yeni bir gerçek görmüştü. Ve gönlüne şöyle dedi:

"İçime bir ışık doğdu: yoldaşlar gerek bana, diriler, -istediğim yere götürebileceğim ölü yoldaşlar ve cesetler değil.

Beni, benim istediğim yere, kendi istekleriyle izleyecek diri yoldaşlar gerek bana.

İçime bir ışık doğdu: sözünü halka değil, yoldaşlara yöneltecek Zerdüşt! Sürünün çobanı ve köpeği olmayacak Zerdüşt.

Niceleri sürüden çekmek, bunun için geldim ben. Halk ve sürü bana kızacak: çobanlar haydut diyecekler Zerdüşt'e.

Ben çobanlar diyorum ya onlar kendilerine iyiler ve doğrular derler.

İyilere ve doğrulara bakın! En çok kimden nefret ediyorlar? Kendi değer levhalarını parçalayanlardan, bozandan, yasa bozandan: oysa o yaratıcıdır.

Yoldaşlar arar yaratıcı, cesetler değil ve sürüler ve inançlar değil. Yaratma arkadaşları arar yaratıcı, yeni levhalara yeni değerler kazıyanları.

Yoldaşlar arar yaratıcı ve hasat arkadaşları: çünkü ona göre her şey, hasada hazırdır. Ama yüz orağı yok: bu yüzden başakları yolar da, canı sıkılır.

Yoldaşlar arar yaratıcı, oraklarını bilemesini bilenleri. Yıkıcılar denecek onlar için, iyi ile kötüyü horgörenler denecek. Oysa hasatçılar ve bayram edenler onlardır.

Yaratma arkadaşları arıyor Zerdüşt, hasat arkadaşları ve bayram arkadaşları arıyor Zerdüşt: sürülerden ve çobanlardan ona ne!

Ve sen, ilk yoldaşım benim, uğurlar olsun! Seni ağaç kovuğuna iyice gömdüm ve seni kurtlardan iyice sakladım.

Ama senden ayrılıyorum: vakit erişti. İki tan arası bana yeni bir gerçek geldi.

Ne çoban olacağım ben, ne mezarcı. Halka söz söylemeyeceğim artık: ben ölüyle son kez konuştum.

Yaratıcılara, hasatçılara, bayram edenlere katılacağım: gökkuşağını göstereceğim onlara ve üstün insana çıkan merdiveni.

Tek-barınanlara söyleyeceğim türkümü ve çift-barınanlara, ve her kimde işitilmemiş için kulak varsa, mutluluğumla ağırlaştıracağım onun yüreğini.

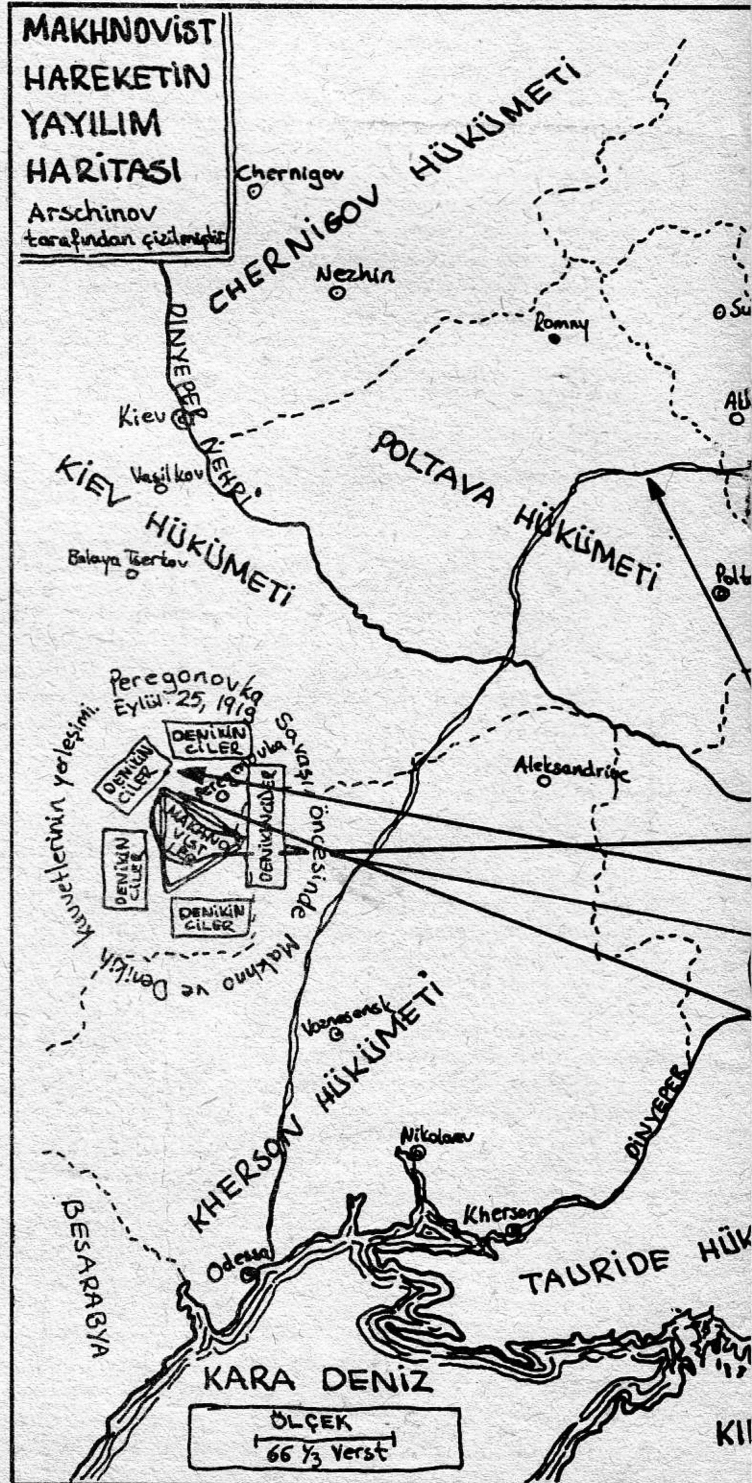
Varacağım ereğime, ben kendi yolumu yürüyorum; duraklayanların ve geride kalanların üzerinden atlayacağım. Benim ilerleyişim, onların batışı olsun böylece!"

UKRAYNA TOPLU

ZAPOROJ ÜLKESİNİN MİRASI "VOLNİTZA" -ÖZGÜR YAŞAM-

1900'lerde yaklaşık 12-13 milyon insanın yaşadığı, 450.000 km² genişliğinde, dünyanın en zengin tarım alanlarından biridir Ukrayna. Coğrafi konumu ve tarımsal kapasitesi, tüm tarihi boyunca, komşuları ve Büyük Rusya'nın saldırılarına hedef yapmıştır onu. Bu topraklar, Lehlere, Almanlara ve Çarlık Rusya'sına karşı pek çok savaş vermiş ve sonunda 1600'lerde pek çok saldırgan yerine bir tanesini yeğlemek zorunda kalmıştır; kısmen fetih yoluyla, kısmen de gönüllü Rus Çarlığına katılmıştır Ukrayna. Ama Çarlık, hiçbir zaman bu toprakları topyekun boyunduruk altına alamamıştır. Tarihlerinin verdiği direniş ve bağımsızlık ruhu onları hep ayakta tutmuştur.

Özgürlüğe tutkunluk, efendisiz yaşama ve döğüşme geleneği Ukrayna'nın pek çok yerinde bir yaşama tarzı, var olma biçimi olarak taşına gelmiştir. Aşağı Dinyeper'de Zaporoj bölgesinde, pastoral kamplarda yaşayan erkekler, 14.yüzyıldan 19.yüzyıla dek kendilerini yola getirmeye, boyunduruk altına almaya çalışan pekçok düşmana karşı döğüşmüş ve "volnitza" -özgür yaşama geleneklerini kurmuşlardır (I). Çarlığın Ukrayna'yı boyunduruk altına alma çabaları, Zaporoj ülkesinin mi-

MSAL HAREKETİ

Hazırlayanlar: Handan TAYYAR
Behlül MERDOL

rasını yok etmeye yetmemiştir. Büyük Rusya'nın bir parçası olduktan sonra bile çar ordularının kolayca nüfuz edemeyeceği pek çok bölgelerde, Ukraynalılar, özgürce yaşamışlar. Ukrayna'da serflik bile daha liberal bir görünüın almış köylülerin inatçı karşı koyuşuyla. "Volnitza", hem Ukrayna'da, hem de Büyük Rusya'da, her tür devlet baskısından ırak olmak isteyen, polisle başı dertte olan, tutsak yaşamdan kaçan kuralsız insanların yaşam geleneği olarak sürüp gitmiş. Politik mülteciler, eşkiyalar, "adi" suçlular, kaçak serfler özgürlük tutkusunun harc olduğu yeni bir kültürü yaşamışlar bu topraklarda.

Makhnovitza'yı da, başıbozuk eşkiya gruplarını da yaratan, bu toprakların göreli konrolsüzlüğü ve Don Kazaklarının Zaporoj ülkesinin "volnitza" geleneğidir, belki de. Sonraları Bolşeviklerin büyük çarpıtmalarla Makhnovist hareketi eşkiyalık saymaları bu kültürün, -isteklerinin gereği olan eylemi ve ruhu taşımasına fırsat verilen her halk gibi- Ukraynalıların özgür yaşama tutkularının yoksanmasıdır. Belki de gerçeklik budur; Ukraynalılar tarihlerine sığınıp yürekleri istediğince karşı çıkmıştır otoriteye ve bu karşı çıkış politik olmadığı gibi "eşkıyalık"tır da.

UKRAYNA TOPLUMSAL HAREKETİ

Ukraynalılar, Bolşeviklerin statizmine karşı en uzun ve yaygın direnişi veren, belki de tam bu yüzden, tarihleri yoksanmak bir yana, örtbas edilmiş insanlardır. Onlardan resmi tarihin sayfalarına aktarılan tek şey, Devrimci İsyan Ordusunun önderi olan ve nezdinde tüm Ukrayna toplumsal hareketinin karaladığı **Nestor Makhno'dur.**

1917'de oluşturulan diktatörlüğe hayır diyenlerin en az sözü edileni Ukraynalılardır. Kronştadt Denizcileri, 1921'deki "ayaklanmalarıyla" üstlenmedikleri bir adla -anarşist olarak- karşı devrimle işbirliği yaptıkları iddiasıyla tarihler ibaştan aşağı çarpıtarak da olsa resmi tarihe dahil edilmişlerdir.Resmi tarih, Kronştadt'a layık gördüğü çarpıtma vazifesini, Ukrayna'daki hareket için üstlenmemiştir bile. Çünkü Ukrayna, 1917'yi, partinin yeni devleti kurma sürecini yaşamamıştır. 1917'de, onun mücadelesi kendine münhasır ve her tür "politik" etki alanından uzakta süregelmiştir. Kronştadtlılar, yeni devleti varsayar ve ondan etkinlik talep eder.Oysa Ukrayna, başından sonuna 1917 darbesinin kendi devrimi olmadığını bilir. Onun devrimi Volnitza'yı getirecektir ve henüz bitmemiştir.

Volin "Bilinmeyen Devrim"inde Ukrayna toplumsal hareketi için şöyle der: Bu hareket Devrimde son derece önemli -Kronştadt'dan bile önemli- bir rol oynadı. Bu önem, hareketin yaygınlığı, mücadelesinin uzunluğu, popüler karakteri, sarih ideolojik çıkış noktası ve önüne koyduğu hedeflerinden kaynaklanır. Ama Ukrayna destanı bugüne kadar neredeyse bilinmez olarak kalmıştır.(2) "Bilinmeyen Devrim"inin 3.kitabı olan "Struggles for the Real Social Revolution"ı (Gerçek Sosyal Devrim İçin Mücadeleler) Kronştadt 1921 ve Ukrayna hareketlerine ayıran Volin, bu iki hareketin ortak noktasını şöyle açıklar: "Makhnovist köylülerin faaliyetleri ve düşüncelerinin Kronştadt işçilerininkiyle her açıdan benzer olduğu gözlenir. Daha önceki devrimlerde de görüldüğü gibi, bu benzerlik, çalışan kitlelerin özgür olarak hareket etme, görme ve düşünce imkanları olduğunda, yaşadıkları yer, ortam ve hatta, belki de zaman ne olursa olsun aynı tavrı geliştirdiklerini gösterir. Tüm diğer nedenlerden bağımsız olarak düşünüldüğünde bu durum kişiyi şuna inanmaya yöneltir: Kitlelerin özgür hareketlerinin yarattığı yol, onlar için haklı, doğru ve mübah olan yoldur. Çalışan kitleler, pek çok nedenle şimdiye dek bu yolu tutmada muvaffak olamamışlardır; ancak bu yolu terketmeme ve sonuna kadar izleme imkanı zaman ve tekamül sorunudur sadece" (3)

1917 ve UKRAYNA

1917 Devrimi Ukrayna'ya oldukça geç ulaştı. Kerensky'nin iktidarı sırasında milliyetçi yerli burjuvazi- Petlurist Hareketi- etkindi Ukrayna'da. Şubat Devriminin ilk günlerinden itibaren Büyük Rusya'daki devrimin aşırılıklarından korkan Ukrayna Liberal Burjuvazisi, kendini devrim atmosferinden ayırmak ve ulusal bağımsızlığı sağlamak çabasındaydı. Zengin köylüler, liberal entelijansiya ve yerli burjuvazinin desteğiyle Simon Petlura ayrılıkçı bir hareket oluşturdu. 1917'deki bu hareket, askeri bir kongre örgütleyerek daha sonraları Rada (Ukrayna dilinde Konsey anlamına gelir) olarak anılacak olan askeri bir komite oluturdu. Aralık 1917 de Rada Ukrayna Cumhuriyetinin bağımsızlığını ilan etti. Madem ki, Ekim devriminin mimarları uluslara kendi kaderini tayin etme hakkını tanıyordu, Bolşevik iktidarne kadar meşru ise, Petlurist Hareketin ayrılma talebi de o kadar meşruydu. Ancak Bolşevik iktidarın meşruluğu halkların haklarına rağmen Ukrayna'da kendi iktidarlarını gerekli kılıyordu. Bolşevikler bölgenin başkenti Kiev'e askerlerini gönderdiler, şiddetli çarpışmalardan sonra Petlurist Hareket batıya çekildi.Bolşeviklerin ve diğer siyasi partilerin Ukrayna işçi ve köylüleri üzerinde örgütlü bir etkisi yoktu.Tam da bu yüzden Bolşeviklerin Kiev'e girmesi askeri bir manevradan öte hiçbir anlam taşımıyordu.

Kitlelerin gücü politik partilerce gözardı edilmiş, ulaşılamamıştı onlara. Ancak umulanın aksine politik partilerin yokluğu kitlelerin hareketsizliğini gerektirmiyordu. Çalışan kitleler, özellikle de köylüler, serf ekonomisini yıkmak ve "üretim araçları"nın ortak mülkiyetine dayalı bir devrimci sistem yaratmak üzere bağımsız ve spontane bir hareket oluşturmuştu Ukrayna'da. Onlar birilerinin insiyatifinde hareket etmeye, Büyük Rusya'daki gibi yanıbaşlarında katı bir vasinin ya da öğretmenin varlığına alışık değildiler. Şimdiye dek kendilerince döğüşmüşlerdi. Gerçek gücün kendilerinde olduğunu duyuran büyük bir özgürlük duygusu kök salmıştı içlerine.

Çalışan kitleler, pek çok yerde fabrika sahiplerini sürdüler ve üretim çalışanların örgütlerinin, yeni sendikalar ve fabrika komitelerinin kontrolünde yürütüldü.Köylüler asillerin ve kulakların -zengin köylüler- topraklarına el koydular. "Ukrayna'da işçi ve köylülerin devrimci doğrudan eylemi devrimin ilk yılı boyunca neredeyse hiçbir engellemeyle karşılaşmaksızın gelişerek sarih ve canlı bir devrimci mücadele çizgisi yarattı" der Peter Archinov. "İktiradı alan şu ya da bu politik grup, her seferinde işçilerin bu devrimci mücadele çizgisini kırmaya çalıştı; çalışanlar şu veya bu biçimde girişimlere karşı devrimci muhalefete başladı."

"Böylece işçilerin sosal bağımsızlığını hedefleyen Ukrayna Hareketi, hangi iktidar tesis edilirse edilsin zayıflamadı. Bu olgu, Ekim ayaklanmasından sonra ülkede kendi otoriter statik sistemlerini oluşturmaya çalışan Bolşeviklerce fark edilmedi bile."

"Özellikle bu harekete özgü olan işçi sınıfının devrimdeki gerçek hedeflerine ulaşmak arzusu, emekçilerin tam bağımsızlığını yakalamak isteği ve son olarak da çalışmayan sosyal gruplara kayıtsızlığı/ güvensizliğiydi."

"Komünist partinin işçi sınıfının beyni ve kendi iktidarının işçilerin iktidarı olduğunu ispatlamaya çalışırken ortaya koyduğu sofizme rağmen, sınıf ruhu ve sağduyusuna sahip her işçi ve köylü, I) İktidarın onları kontrol altına aldığını, statist örgütlenmenin bağımsızlık ve emeklerini özgürce kullanma haklarını gasbettiğini 2) Partinin aslında çalışanları devrimci görevlerinden uzaklaştırdığını, gitgide daha iyi farkediyordu."

"Bağımsızlık ve özgürlük amacı kitlelerin derinliklerinde doğan hareketin temeli haline gelmişti. Kitlelerin eylemleri her biçimiyle bu düşüncede odaklaşmıştı. Komü-

nist partinin statist eylemi acıklı bir biçimde tüm yönelimleri boğdu. Ancak işçilerin aklını başına getiren ve onları direnmeye iten, eleştiri ve itirazın her türlüsüne tahammülsüz, kendini beğenmiş Partinin tamda bu tavrıydı."

"Bu hareket başlangıçta kendini yeni iktidarın varlığını yoksayarak köylülerin toprak sahiplerini sürdüğü, mallarına el koyduğu yerlerde spontane eylemler gerçekleştirmekle sınırladı. Ama sonra kendi yöntemlerini ve araçlarını buldular. (4)

BREST-LİTOVSK ve İŞGAL

1918'in başında Petlurist hareketin ilan ettiği bağımsız cumhuriyetin başkenti Kiev'e giren Bolşevikler Ukrayna'da iktidarlarını ilanetmişti. Ama bu iktidarın vücutbulmasına fırsat kalmadı. Bolşevikler genel politikalarının "zorunlu" kıldığı tavizi verip askeri güçlerinden başka hiçbir şeylerinin olmadığı Ukrayna'dan çekildiler. Takvimler Nisan 1918'i gösteriyordu. Brest-Litovsk anlaşması imzalanmıştı.

Bolşevik rejim bir sene içinde statikleşmiş ve geri adımlar atmaya başlamıştı. Onların devrimi bitmişti ama Ukrayna'nın değil. Onlar barış anlaşmalarını imzalayıp savaşı ne pahasına olursa olsun bitirmişlerdi ama Ukrayna'da savaş yeni başlıyordu. 3 Mart 1918'de Leon Trotsky'nin başkanlığındaki sovyet delegasyonu Alman İmparatorluk hükümetiyle, Alman Devrimini bastıranlarla iç barışlarını sağlamada pek çok işlerine yarayacak bir anlaşma imzalıyordu. Almanya'daki hareket ve Rusya'da yüreklerini kendi "vatan" topraklarına sığdıramayacak kadar yürekli enternasyonalistlere rağmen bir iktidar partisinin yapması gerektiği üzere Bolşevikler kitlelerin çoğunluğunun dileğini ülkelerindeki ve ülke dışındaki azınlığa rağmen yerine getirerek bu anlaşmayı imzaladılar.

Brest-Litovsk Barış anlaşmasının en önemli maddesi, Alman ordularına Bolşeviklerin çekildikleri Ukrayna'ya girme hakkı veriyordu.

Anlaşma üzerine Alman ve Avusturya orduları Ukrayna'ya girdiler. Sadece askeri eylemlerle yetinmeyip bölgenin ekonomik ve politik hayatına da müdahale ettiler. Çünkü yeni efendilerin amacı Ukrayna'nın ürünlerine, zenginliğine sahip olmaktı. Bu amacı gerçekleştirmek için kitlelerin alaşağı ettiği asillerin ve toprak sahiplerinin iktidarını yeniden tesis ettiler: Ataman Skoropatzky'nin otokratik-kukla rejimini kurdular. Bu yeni hükümetin yardımıyla da Ukrayna'da müthiş bir ekonomik talan başladı. Taşınabilir her türlü değere el koyuyorlardı, bu hırsızlık öyle bir noktaya geldi ki, gasp edilenleri taşıyacak araç bulamıyorlardı. Depolarda biriken malları taşımak için Almanya'ya tren üzerine tren yollanıyordu.

DEVRİMCİ İSYAN ORDUSU

İstila ve yeni karşı-devrimci kukla rejim 1917'de oluşan kitle hareketlerinin çapını ve ivmesini arttırıyordu. Her yerde özellikle de köylerde istilacılara karşı gelişen muhalefet, kitlelerin her türlü devrimci kazanımını boğan Ataman rejimi ve asillere muhalefetle birlikte gelişiyordu. Bu kabarış, Ukrayna köylülerinin sonradan "Devrimci İsyan" adıyla anılacak kitlesel hareketinin başlangıcıydı.

İşgalin "Devrimci İsyan Hareketi"nin oluşması üzerindeki etkisi için Archinov şöyle der: "Bu isyan sadece Avusturya-Alman işgalinin bir sonucu olarak görülür genellikle. Bu açıklama yetersizdir, doğru değildir. İsyan, kaynağını genel durumda ve Rus devriminin doğasında bulur.İşçilerin devrimi doğal sonuçlarına, emeğin gerçek ve topyekun kurtuluşu ve üstünlüğüne ulaştırma girişimidir. İşgal ve kırdaki reaksiyon, süreci sadece hızlandırmıştır.

Köylüler gerilla şeklinde örgütlenip kuşatma savaşı veriyorlardı. Sanki görünmeyen bir örgütün emriyle, pek çok yerde eşzamanlı olarak çok sayıda partizan birliği oluşturdular. Yirmi, elli ya da yüz silahlı atlıdan oluşan bu silahlı birlikler asillere onları koruyucularına ve iktidar temsilcilerine karşı vurkaç eylemleri yapıyorlardı. Alman görevliler, her tür iktidar muhafızı sürekli vurulma tehlikesi altında yaşıyorlardı. Böylesi saldırılar, Ukrayna'nın birçok bölgesinde günlük olaylar haline gelmişti.

Hiçbir hazırlık yapılmaksızın kendiliğinden ve yaygın bir şekilde ortaya çıkan köylü ayaklanmaları gibi, bu gerilla eylemleri de herhangi bir politik örgütten talimat ya da yardım almaksızın bizzat köylüler tarafından gerçekleştirildi. Bu eylem biçimleri, onlar için bizzat hareketin ihtiyaçlarını yaratmayı, yönlendirmeyi ve zafere ulaştırmayı, gerekli kıldı. Ataman kukla rejimine ve soylulara karşı verdikleri kavga boyunca her zaman düşmanın iyi silahlanmış düzenli ordularıyla karşı karşıya kaldılar. Bu gerçeğin devrimci ayaklanmanın karakteri üzerinde çok önemli bir etkisi oldu. İsyan her yerde sonuna kadar bir "sınıf eylemi" oldu ve politik partilerin ya da milliyetçi unsurların etkisi altında kalmadı. Sadece köklerini köylü kitlelerin derinliklerinde tutmakla yetinmeyip, aynı zamanda köylüleri hareketin yaratıcısı ve yönlendiricisi yapmayı da başardı.

Özellikle partizanlarda bu düşünce çok yerleşikti ve hareketlerinin bu özgül niteliğiyle gurur duyarak, kendilerinde işlevlerini yerine getirebilmenin güvenini duyuyorlardı.

Karşı devrimin vahşi saldırıları hareketi durduramadı. Tersine hareketin genişlemesine yardım etti. Köylüler olayların genel bir devrimci eylem planını zorlamasıyla kendi aralarındaki birliği sıklaştırdılar.

Ukrayna'daki köylüler hiçbir zaman bir tek önderliğin bir tek gücü olarak örgütlenmediler. Devrimci coşku olarak hepsi birlikteydi, fakat yerel, bölgesel olarak örgütlendiler ve birbirinden bağımsız küçük partizan grupları gerektiğinde daha geniş ve güçlü birlikler oluşturdular. Ayaklanmala sıklaştıkça ve kanlı oldukça bu birlikler de daha acil gereklilik oldu.

Ukrayna'nın Güneyinde, birliklerin oluşmasında insiyatif Goulai-Pole bölgesindeydi. Orada sadece savunma amacıyla değil ama temel olarak kırda karşı-devrimin toplu imhası için mücadele verildi. (5)

Birleşme girişiminde en önemi rolü oynayan Nestor Makhno'nun partizan birliği bu bölgedeydi.

Birlik, genel çaplı eylem ve koordinasyon ihtiyacı, neredeyse tüm tekil partizan gruplarınca hissediliyordu. İsyan ordusunun kuruluşu sırasında o zamana kadar birbirinden bağımsız pek çok isyan-

Nestor Makhno

cı ve partizan grubu, birliğin Makhno'nun grubunun etrafında gerçekleşebileceğini düşünüyordu. İrili ufaklı pek çok birlik ve grubun yanında Berdiansk bölgesinde mücadele eden Kurilenko'nun, Dibrivka'da Stchouss'un ve Grichino bölgesinde Petrenko-Platanov'un büyük partizan birlikleri kendi dilekleriyle Makhno'nun birliğine katıldılar. Gelişen olaylara karşı durabilmek için mücadele edenler kendi istekleriyle birleşmiş bir ordu oluşturmuşlardı. Bu ordu Ekim 1918'de güney Ukrayna'da Ataman'a karşı topyekun saldırıyı başlattı. Azak denizi ve Dinyeper ırmağı arasındaki büyük yerleşim bölgelerindeki istila ordusunun püskürtülmesiyle başlayan üç haftalık çetin mücadele sonunda yüzlerce millik bir alanı özgürleştirdi. Üç günlük stratejik bir savaş sonunda Gulia-Polya'da isyan ordusunun eline geçiyordu.

Sonunda başedilemez, yaygın köylü ayaklanması işgal ordularını ve Ataman rejimini dağıtmıştı. 1918'in sonunda Alman ve Avusturya orduları ülkeyi terk ettiler. Ataman ve toprak sahipleri 1917'de olduğu gibi ama bu kez geri dönmemecesine kaçtılar.

1919'DA UKRAYNA'DA YENİ GÜÇLER / DENGELER

İstilanın bitişiyle birlikte bölgedeki dengeler yani sürekli savaş halinin oluşturduğu ortamın öğeleri değişmeye başladı. O güne dek istila ve karşı devrime karşı dövüşen büyük kalabalık 1919 başında birbirinden farklılaşmış yeni pek çok görünüm aldı. Kitle hareketi her yerde devrimci özünü ve çalışanların çıkarlarına bağlılığını korumadı. Batı Ukrayna'da milliyetçi demokratik Petlurist hareket tekrar toplarlanmaya başladı. Köylülerin parçaladığı rejimin yerine kendi yönetimi "Direktuar"ı ilan etti.

Ancak bu iktidar bir tür yanılsamaydı.Topyekun bir devrimci direnişin yaratıcısı olan kitleler için burjuva milli birlik ve ayrılıkçılık idealleri hiç de heyecan verici değildi. Üstelik de yeni dengelerin oluşmakta olduğu bu dönemi değerlendirmekte gecikmeyen Bolşevikler -Askeri Bolşevizm- Ukrayna'nın kuzeyinden Petlura'nın Kiev'deki Direktuar'ına saldırdı.

İyice batıya çekilen Petlura hareketiyle beraber bu bölge, isyan hareketiyle fiili bağlarını kaybetti ve sosyal devrim hayalleri kalabalıklar için yeni atılımlar doğuramayacak kadar soyutlaştı.

Petlura'dan bir ay sonra Kiev'dek i"iktidar"ı Bolşevikler devralıyordu. Kendi iktidarlarını Ukrayna'ya yaymak üzere bölgeye politik kadrolar ve özellikle de askeri birlik ve siyasi polis yerleştiriyorlardı.

Adım adım girdikleri özgür bölgelerde Bolşevik iktidar askeri olarak tesis edildi. Çünkü devralınacak bir iktidar yoktu ortada. Kitleler Ataman rejimi ve toprak sahiplerini yerlebir ederken iktidar da toza dumana karışmıştı. Bu anlamda da kitlelerin özgürleştirdiği bölgelerde "iktidarı ele geçirmek" ortalıkta olmayan bir şeye sahip çıkmaktan öte bir anlama gelmiyordu. Bolşevikler hesaplandığı gibi "işçi ve köylü sovyetleri"nin devralacağı bir iktidarı bulamadılar. Fakat bu sorunu çözmek "pek de zor" değildi. Kalkıp askeri, polisi ve siyasi komiserleriyle ucube bir iktidar inşa etmeye giriştiler, tabii bir de

MANİFESTO PROGRAMI (Nisan 1920)

I.KİMLER "MAKHNOVİST"DİR VE HANGİ AMAÇ İÇİN SAVAŞIRLAR?

Maknovistler, 1918'den beri burjuva, Alman, Avusturya, Macar ve Ukrayna atamanlığı iktidarının zalimliğine karşı ayaklanmış işçiler ve köylülerdir.

Makhnovistler, nereden gelirse gelsin baskının, şiddetin ve aldatmacanın her biçimine ve Denikine'e karşı savaş bayrağını açmış emekçilerdir.

Makhnovistler genel olarak burjuvaziyi bugün de sovyetleri zenginleştiren ve besleyen emekçilerin ta kendisidir.

2.NİÇİN "MAKHNOVİSTLER" DİYE ADLANDIRILIYORLAR?

Çünkü, gericiliğin en korkunç ve en sert günlerinde, emekçileri şaşırtan şarlatan politikacılara, zorbalara, hırsızlara ve baskıcılara karşı herkesi mücadeleye çağırarak, emekçilere uygulanan tüm şiddeti protesto ederek, sesini Ukrayna'dan duyuran, yorulmaz dost, Condottiere(*) Makhno saflarımızdaydı. Bu ses halâ bugün de bizim aramızda saflarımızda yankılanıyor hiç durmaksızın nihai amaç uğruna mücadeleye çağırıyor: emekçilerin her türden baskıdan kurtuluşu ve özgürleşmesi.

3.KURTULUŞU NASIL ELDE ETMEYİ DÜŞÜNÜYORSUNUZ?

Monarşik, cumhuriyetçi ve sosyal demokrat, komünist ve bolşevik koalisyon hükümetini devirerek. Onun yerine, keyfi ve yazılı yasalar ile bir hükümet biçimi olmayacak, özgür seçimlerle seçilmiş emekçi konseyleri olmalıdır; çünkü sovyet sistemi otoriter değildir. (bugün sovyetik otoriteler olarak tanımanan sosyal demokratların ve komünist bolşeviklerin tersine). O, otoritelerden bağımsız, emekçilerin sosyal yaşamlarının özgür bir örgütlenişi olarak ifade edilen en saf anti otoriter sosyalizm biçimidir, her emekçinin yalnız veya ortak, tam bir bağımsızlıkla kendi mutluluğunu ve öz varlığını, eşitlik, dostluk ve dayanışma ilkelerine dayalı olarak oluşturacağı bir yaşam.

4."MAKHNOVİSTLER" SOVYET REJİMİNİ NASIL YORUMLUYORLAR ?

Emekçilerin kendileri, kendi istemleri ve düzenlerini gerçekleştirebilecekleri özgün konseylerini (sovyet) seçmelidirler; bunlar böylece otoritesiz yürütücü olacaklardır. Topraklar, fabrikalar, nakliye araçları, madenler, firmalar vb. halkın zenginlik kaynakları çalışan emekçilere ait olarak bütün bunların böylece sosyalizasyonu sağlanmalıdır.

5."MAKHNOVİSTLERİ" NİHAİ AMACA GÖTÜRECEK YOLLAR NELERDİR?

Şiddete, keyfiyete ve aldatmacaya karşı amansız ve tutarlı bir devrimci mücadele, anca ölümüne savaşla mümkün olabilir: özgür söz, adil eylemler, silahlar elde bir savaş. Ancak ve ancak, her yöneticiyi, her otorite temsilcisini ortadan kaldırarak, politik her aldatmacayı temelden yok ederek, gerçek bir işçi köylü sovyetleri sistemi gerçekleştirilebilinir ve sosyalizme ilerlenebilir.

(*) İtalyanca partizan şefi

bu iktidarı devralması üzere sovyetleri. 1905'deki sovyetlerin oluşma sürecinde olduğu üzere Ukrayna'da da mücadele boyunca hareketin niteliği ve gereklerine uygun mücadele örgütleri oluşmuştu. Yukarıdan aşağı kurulmaya kalkılan sovyetler Ukraynalılar için tam bir dayatmaydı. Nitekim Bolşeviklerin kontrolundaki bölgelerde sovyetler askeri organlar olmaktan öteye gidemedi. Güney Ukrayna'da İsyancı Ordunun yanında ise göstermelik de olsa böyle bir girişim mümkün değildi. Çünkü Makhnovist hareket daha belirgin bir biçim almıştı ve Bolşeviklerin politik dayatmalarına pabuç bırakmayacak bir sosyal devrim ruhu taşıyordu. Kendisini çalışmayan kitlelerden ayırmış,baskı ve kölelikrejiminin milli, dini, politik ve diğer ön yargılarından arındırmış bir gelenek vardı.

Devrimci İsyan Hareketi kasım 1918'den haziran 1919'a kadar merkezi Gulia-Polya olan bir alanda herhangi bir politik iktidar olmaksızın altı ay kadar yaşadı. Yoğun savaş günlerinden sonra ilk kez bu kadar uzun süre göreli bir barış ortamında yaşıyorlardı. Bu dönem, onların yapıcı yaratıcı ufuklarının rengini aldı.

İLK ÖZGÜR KOMÜNLER

(Archinoff-L'histoire du mouvement Makhnoviste. Aktaran Daniel Guerin, Ni Dieu ni maitre, s.23, 24, 25)

Güney Ukrayna'da büyük toprak sahiplerinin kovulmasından sonra topraklar köylülere kaldı. Köylüler herşeyin yapılmadığını, bir parça toprak ele geçirmekle yetinilemeyeceğini anladılar. Zor yaşamları, düşmanların her yerde pusu kurduğunu söylüyor ve birleşmelerini öğütlüyordu. Birçok yerde komün hayatını örgütleme girişimleri yapıldı. Köylülerin resmi (hükümet) komünlere karşı düşmanlıklarına rağmen Goulai-Pole bölgesinin birçok yerinde "çalışma komünleri" ya da "özgür komünler" denilen köylü komünleri ortaya çıktı. Ve Pokrovskoie kasabası yakınlarında Rosa Lüxemburg adıyla ilk özgür komün kuruldu. Üyelerinin hepsi yoksuldu. Başlangıçta bu komün birkaç düzine üyeye sahipti, sonraları bu sayı üçyüzü aştı.

(...) Halka özgü bir ruh sadeliği ve büyüklüğüyle köylüler kendilerinin tanımadığı ancak devrimci mücadelede şehit olan bir devrim kahramanının anısını onurlandırdılar. Yoksa komün iç hayatının Rosa Luxemburg'un mücadelesini verdiği doktrinle hiçbir ilgisi yoktu. Komün anti otoriter bir temeldeydi. Gelişip büyürken bölgedeki bütün köylüler üzerinde büyük bir etki sahibi olmaya başladı. Komünist otoriteler komün iç hayatına müdahale ettiler ama kabul edilmediler.

Goulai-Pole'ün 7 kilometre uzağındaki bir mülkte Goulai-Pole'ün yoksul köylülerini toplayan başka bir komün kuruldu. Basitçe "Goulai-Pole köyleri I. komünü" olarak adlandırıldı. Onun 20 kilometre ötesinde 2. ve 3. komünler bulunuyordu. Başka yerlerde de vardı. Kuşkusuz komünler kalabalık değildi ve halkın azınlığını kucaklıyorlardı. Sağlam bir şekilde kurlu ve işlenmiş topraklara sahip olmayanlar daha çoktu. Ancak bu komünler yoksul köylülerin kendi insiyatifleriyle kurulmuştu. Makhnovistlerin etkisi bölgede özgür komünler fikrini yaymaktan ibaretti.

Komünler herhangi bir fantezi ya da örneği izleyerek değil, yalnızca devrimden önce hiçbir şeye sahip olmayan ve zaferi kazandıktan sonra, ekonomik yaşamlarını komün temelinde örgütlemeye çalışan köylülerin hayati ihtiyaçlarının sonucu olarak yaratıldı. Bu komünler, tahılları saçıp savurma ve toprağı kullanılmaz hale getirmekten başka bir şey yapmayan, devlete, hükümete destek veren ve dolayısıyla kendilerine çalışmayı öğrettikleri savında oldukları halkın çalışmasıyla yaşayan, rasgele toplanmış elemanların düzenli olarak toplandıkları komünist partisinin yapay komünlerinden çok farklıydı.

Çocukluklarından beri çalışmaya alışmış ve onu başkalarında olduğu gibi kendilerinde de takdir etmeyi bilen emekçi köylülerin gerçek komünleriydi bunlar. Köylüler öncelikle günlük ekmeği garanti etmek için orada çalışıyorlardı. Ayrıca her biri orada ihtiyaç duyabileceği maddi ve manevi desteği buluyordu. Komünlerde kardeşlik ve eşitlik ilkeleri çok güçlü bir şekilde korunuyordu. Bütün erkek, kadın ve çocuklar güçleri ölçüsünde çalışma zorundaydılar. Örgütsel işlevler, bunları yerine getirdikten sonra komünün bütün üyeleriyle birlikte yanyana günlük çalışmaya devam eden bir ya da iki yoldaşa bırakılıyordu. Bu sağlıklı ve ciddi özelliklerin komünlerin güç bir ortamda ortaya çıkmış olması ve gelişimlerinin doğal yolu izlemesine bağlı olduğu açıktır.

Oysa bu özgür komünizm tohumları köylülerin ekonomik ve sosyal bütün yaratıcı ve yapıcı etkinliğini temsil etmekten uzaktı. Tersine, politik coşku köylülerden dolaysız komün çabaları ve büyük bir kavrama gücü, bir yönetim ve genel bir etkinlik gerektirirken bu tohumlar yavaş ve tedrici bir şekilde gelişiyordu. Birleşik bir örgüte varmak, yalnızca şu ya da bu kasaba ya da köyün sınırlarında değil, kurtarılmış bölgeyi oluşturan bütün bölgeler yada eyaletler (hükümetler) çapında kaçınılmazdı. Bütün bölgeyi ilgilendiren çeşitli sorunlarda ortak çözümler bulmak zorunluydu. Uygun örgütlenmeler yaratmak gereklidi; köylüler bundan yoksun değildi. Bu organlar işçi, köylü ve partizanların bölgesel kongreleriydi. Bölgenin özgür kaldığı dönemde bu kongrelerden üç tane yapıldı. Köylüler yakın ilişkiler kurmak, yönlerini saptamak ve önlerinde duran ekonomik ve politik görevleri belirlemek için orada toplandılar.

(...) İşçiler ve köylüler sosyal öz yönetim organlarıyla ilgili olarak özgür çalışma sovyetleri düşüncesinin taraftarıydılar. Bolşeviklerin ve diğer sosyalistlerin politik sovyetlerinin tersine köylü ve işçilerin özgür sovyetleri sosyal ve ekonomik "öz yönetim" organları olmalıydı. Her sovyet köyün emekçilerinin ve onların örgütlerinin isteminin uygulayıcısından başka bir şey değildi. Yerel sovyetler aralarında daha geniş ekonomik ve ülkesel organları oluştururken gerekli olan bağı kurdular.

Oysa savaş coşkusu bu organların yaratılmasını ve işlemesini güçleştirdi ve bu nedenle tamamlanmış örgütlenme hiçbir zaman sonuna vardırılamadı.

İSYANCI ORDU'NUN SONU

Ocak 1919'da Denikin'e karşı bir cephe oluşturuldu. Denikin'in güçlü beyaz ordusuna karşı sürekli ama kısmi bir savaş veriliyordu. Dybenko komutasındaki bolşevik ordu aylar sonra, Mart 1919'da kuzeyden geldi.

Bolşevikler o zamana dek devrimci isyan ordusundan tamamen habersizdi. Basın ordu ve Makhno'dan Ataman'a, istilacılara, Petlura ve Denikin'e karşı mücadelesi dolayısıyla övgüyle bahsediyordu. Kızıl ordu bu orduyu kendisine dahil edebileceğini düşünüyordu.

İsyancı hareket Bolşevik otoritenin bögelerine ve devrimlerine bir tehdit olduğunu düşünmekle birlikte Bolşeviklerle bir dövüşe girmek istemiyordu. Ordu ve yerel sovyetler beyaz karşı devrim tehlikesi yaşanırken, böyle bir şeyin devrim üzerinde yıkıcı bir etkisi olacağını düşünüyorlardı.

Bolşeviklerle ideolojik planda bir mücadeleden korkmayacak kadar güveniyorlardı hareketlerine. Çalışanların devrimci sağduyusu, özgürlük adına verdikleri mücadele ve bu süreç içinde oluşturdukları yapılar bölgenin bağımsızlığı için yeterli güvenceydi üstelik. Beyaz karşı devrim yok edilene dek ideolojik anlaşmazlıkları gündeme getirmeyeceklerdi.

Fakat bu sırada Rosa Lüxemburg komünü Bolşeviklerin saldırısına uğradı. Ayakta kalmayı başaran komünü yerle bir etme görevini ani bir saldırıya geçen Denikin'in güçleri tamamladı. Bolşevikler Denikin'in Makhnovistlere saidırısına göz yummuşlardı. Denikin ordusu bölgedeki tüm komünlere saldırıyor, yerel sovyetleri-parti kontrolünde olmayan- dağıtıyor yakıp yıkarak ilerliyordu. Ağustos ve Eylül1919 boyunca Denikin'in ilerleyişini önlemeye çalışan Makhnovist ordu sürekli batıya doğru çekilmek zorunda kaldı. Bu ricat ortamını Volin, tekerlekler üzerinde bir krallık olarak adlandırır. İsyancı Ordunun ricatına evlerinden sürülmüş pek çok köylü de katıldı. Eylül 1919'de İsyan Ordusu aniden durarak beyazlara bir karşı saldırı düzenledi. Denikin'in ilerleyişi durduruldu, Ukrayna'nın orta kesimi serbest kaldı. Makhnovist ordu Ekaterinoslav'da sıkışıp kalan Denikin'in hesabını kapatmıştır. Kuzeyden kızılordunun gelmesiyle beyazların işi artık topyekun bitmiştir.

1919 yazında beyazlar bu kez Baron Wrangel'in komutasında saldırıya geçtiler ancak sonbaharda İsyancı Ordu tümünü kırıp geçirdi.

Beyaz tehlikenin topyekun ortadan kalkmasıyla birlikte Bolşeviklerin Ukraynalı "eşkiyalarla" hesaplaşması için uygun ortam iyice oluşmuştur. 1920 yılı boyunca ülke çapında büyük bir kampanya başlatıldı bu "eşkiyalara" karşı. Buna paralel olarak da Ukrayna da büyük bir kırım ve baskı.

Zaten ekim 1919'da Makhnovistler ve kızıl ordu Alxdrovksk'de karşılaşmıştı. Ortam gergin değildi, ordular olmasa da askerler kaynaşmıştı ama bir hafta içinde kızıl ordunun 14.müfrezesi askeri konseyinden İsyan Ordusuna Polonya sınırına hareket emri geldi. Makhno tabii ki reddetti. Çünkü bu emir onların bağımsız bir ordu olduğunu kabul eden ilk antlaşmalarına aykırıdır(*)Ordu Gulai-Polya'ya döner. Hem beyaz hem de kızıl iktidardan arınık vatanına. Makhnovist ordu bundan sonra, birkaç ay süren Bolşeviklere karşı savaşımına başladı. Beyaz ordulara karşı dolaysız mücadele içinde zayıflamış ve Bolşeviklerin bir görüşme davetinde subaylarının önemli bir kısmını kurulan tuzakta yitirmiş olan ordu bu son çarpışmasından ne yazık ki muzaffer çıkamadı. Güçleri dağıldı, özgürlüklerin güvence olduğu komünler Bolşevikler tarafından yok edildi.

(*) Anlaşma şöyleydi

İsyan ordusu aşağıdaki şartlara bağlı olarak kızıl ordunun bir parçası haline gelmiştir:

a) İsyan ordusu varolan iç düzenini aynen korur;

b) Komünist otorite tarafından atanan siyasi komiserleri kabul eder;

c) Belirli askeri operasyonlar dışında yüksek kızıl komutanlığa bağlı kalmaz;

d) Denikine' cephesinden (Güney Ukrayna) ayrılmaya zorlanamaz;

e) Kızıl orduyla eşit ölçüde mühimmat ve erzak alır;

f) Devrimci isyan ordusu adını sürdürür ve kara bayrağını korur.

Pierre Archinoff L'Histoire du mouvement makhnoviste, aktaran Daniel Guerin, Ni Dieu ni maitre, sayfa 27

BELGELER

(Pierre Archinoff-L'histoire du Mouvement Makhnoviste,Aktaran Daniel Guerin "ni Dieu ni maitre" s. 28-31-32-33)

"Yoldaş" Dybenko 10 Nisan 1919'da Goulai-Pole'de toplantıya çağırılan kongreyi karşı devrimci ilan etti ve onun kanısınca kendilerine en katı baskı yöntemlerinin uygulanması gereken örgütleyicilerini yasa dışı saydı. Kelimesi kelimesine telgrafını yayınlıyoruz:

DE NOVO-ALEXEİEVKA, No 233, 10, 22, 45. Alexandrovsk tümeni kurmayı yoldaş Batko Makhno'yu izleyiniz. Volnovakha ve Marioupol'a telgrafın bir örneğini gönderiniz, yoldaş Makhno'yu izletiniz. Goulai-Pole sovyetine de bir örnek gönderiniz.

Emrimle geçersiz kılınan, devrimci askeri kurmay adına toplantıya çağırılan bütün kongreler açıkça karşı devrimci olarak kabul edilecek ve örgütleyicileri yasa dışı ilanına kadar en katı baskı altına alıcı önlemlere maruz kalacaktır. Benzer şeylerin ortaya çıkmasını engelleyecek önlemlerin acilen alınmasını emrediyorum.

Dybenko Tümeni Komutanı.

Kongre, bu bölgenin ilk isyan bayrağını kaldıran olmasına rağmen "yoldaş" Dybenko tarafından karşı devrimci ilan edilmesine çok şaşırdı. Ve bu nedenle telgrafa karşı bir protesto kabul edildi.

"Yoldaş" Dybenko. Düşünün! Siz tek başınıza, kendi nasırlı elleriyle kölelik zincirlerini atan ve şimdi kendi yaşamını kendi isteğince kuran bir milyon emekçiye karşı devrimci deme hakkına sahip misiniz?

Hayır! Gerçekten devrimciyseniz, baskıcılara karşı mücadelesinde ve yeni özgür bir yaşam oluşturma çabasında ona yardım etmelisiniz.

Devrimci denilen birkaç kişinin yaptığı ve onlara daha devrimci bütün bir halkı yasa dışı ilan etme izni verecek yasalar olabilir mi? (Çünkü konseyin yürütme komitesi bütün halk kitlesini temsil etmektedir)

Bütün yasa koyucuları ve yasaları atmış bir halkı denetim altına alacak şiddet yasaları çıkartılması makul müdür?

Kendisinden kalkılarak, bir devrimcinin savunuru olduğunu iddia ettiği devrimci kitleye karşı, hem de söz konusu kitlenin bu devrimcinin söz verdiği şeyleri -özgürlük ve eşitlik- onun iznini beklemeksizin alması olgusu nedeniyle en katı cezaları uygulama hakkına sahip olduğu bir yasa var mıdır?

Devrimci halk kitlesi, fethettiği özgürlük devrimci tarafından geri alındığında susabilir mi?

Devrim yasaları, kendisini seçen devrimci kitle tarafından verilen vekaleti uygulaması gereğine inandığı için bir delegeye ateş açılmasını emredebilir mi?

Bir devrimci hangi çıkarları savunmalıdır, partininkileri mi yoksa kanıyla devrimi harekete geçiren halkınkileri mi?

Siz "yoldaş" Dybenko ve sizin benzerleriniz, iyi ve bilinçli olduğuna inandığınız aynı eski politikayı gütmeye devam ederseniz küçük kirli işlerinizi sonuna kadar yapın. Bütün bölgesel kongre başlatıcılarını, siz ve sizin partiniz Koursk'a bağlı kalırken onu toplantıya çağıranları yasa dışı ilan edin. Ukrayna'da sosyal devrimin, isyanın bayrağını açanları ve sizin izninizi beklemeden, sizin programınızı harfiyen izlemeden ama daha sola çağırarak her yerde harekete geçenleri karşı devrimci ilan edin. Sizin karşı devrimci ilan ettiğiniz kongreye delegelerini yollayan herkesi sayın. İzniniz olmadan bütün emekçi halkın özgürlüğü için isyancı harekete katılarak ölen savaşçıarı yasa dışı ilan edin. İzniniz olmadan toplanan bütün kongreleri karşı devrimci ve illegal ilan edin. Ama şunu bilin ki gerçek zorun yenilmesiyle biter. Konsey bütün tehditlerinize rağmen yüklendiği ödevlerden vazgeçmeyecek, çünkü buna hakkı yok ve halkın haklarını gasp etmeye hakkı yok.

Goulai-Pole bölgesi devrimci askeri konseyi partilerin etkisi ve bağımlılığı dışındadır; kendisini seçen halktan başkasını tanımaz, halkın kendisine yüklediği görevi yerine getirir ve soldaki hiç bir sosyalist partinin düşüncelerini yaymasına engel olmaz. Sonuç olarak bir gün bolşevik düşünce emekçiler arasındabaşarı kazanırsa askeri devrimci konsey, bolşeviklerin bakış açısından açıkça karşı devrimci olan bu örgütün yerini "daha" devrimci ve bolşevik başka bir örgüt alacaktır. Ama beklerken bize engel olmayın, bizi boğmaya çalışmayın.

Goulai-Polé Bölgesi Devrimci Askeri Konseyi.

DİPNOTLAR

(1) Rus romancı O.N.Gogol (1809-52) Taras Bulba kitabında Zaporojie'deki yaşamı büyük bir canlılıkla sergiler.
(2) Voline, **The Unkonwn Revolutien**, s.542
(3) İbid., s.575-576
(4) Peter Archinov, **The History of the Makhnovist Movements**, s.70-72'den aktaran Volin. ibid. s.548
(5) İbid., s.550 (Volin)

KAYNAKÇA

— Paul AVRICH, **The Russian Anarchists**, Princeton University Press, New Jersey, 1967.
— VOLIN (Vsevolod Mikhailovich Eichenbaum), **The Unkown Revolution**, Black Rose Books, Quebec, 1975.
— Daniel GUERIN, **Ni Dieu ni maître** (Anthologie de l'anarchisme), petite collection maspero, Paris, 1976
— **"Fighting the Revolution"**, Freedom Pamphlets, Aldgate Press, London, 1935.

■

KARA KARAOĞLU'NDAN ABDURRAHMAN ÇELEBİ'YE

Suat ALACA

Zemin dergisinin ikinci sayısında Bülent Somay imzalı "Karamsar Bir Sataşma Denemesi" adlı yazıdan söz etmek istiyorum size. Kendisini, **Yeni Gündem, Akıntıya Karşı** ve **Zemin** sayfalarından tanıdığım Bülent Somay, "sataşma"ma nedense diğer yazılarından hatırladığım üslubuyla yaklaşamamış. Hoş ve eğlendirici üslubundan pek eser yok ortada. Yer yer şirin muziplikler ve yazarın belâgati, yazılanların "kalite"li olmasına yetmiyor. Her ne kadar "kalın" kitaplar okuyabilen "cesur" bir kişi olsa da bu yazar. Yazım, Abdurrahman Çelebi'ye dersler versin istedim. Bu, gerçekten gerekliydi, "kişi kendin bilmek gibi arif olamaz" derler, ama kendini bilmemenin o kadar çok örneği varki bu yazıda, başka çaresi yok, dersler verilmeli böyle bir kişiye:

DERS 1: Ben kendim marksist olmadığım için, sözgelimi marksistlerin kendi aralarında çokça yaptıkları türden, "gerçek marksist", "öz marksist", "yalancı marksist", "en bir öz marksist" nitelemelerine sahip değilim. Kaldı ki, liberter olduğum halde liberterler arasında da böyle bi ayrıma gitmeyi düşünmedim. Yazarın dediği gibi liberterleri temsil etmeyi ise hiç düşünmedim. Müslüman olmadan kimin gerçek, kimin yalancı müslüman olduğu üzerine nasıl fetva verelim. Ne şeyhülislamız ne de imam. "Gerçek liberter", "gerçek olmayan liberter", bu kavramları ancak bir sosyalist kullanabilirdi. Bravo bay yazar, anladık siz öylesiniz. Siz, sosyalist olduğunuzu biliyorsunuz, öyle de davranıyorsunuz, müslüman pazarında salyangoz satmaya ne gerek var. Bizim sizden gelecek "gerçek liberter" fetvasına ihtiyacımız yok.

DERS 2: Bay yazar, siz çok geride kalmışsınız, marksizm ilk iktidarını ele geçirdiğinden bu yana köprülerin altından çok sular aktı. Sosyalistleri liberterlerle aynı platformun unsuru saymak için artık çok geç. Liberter hareket hiçbir zaman "sosyalizm" ortodokslaşmasın, otoriterleşmesin ve bürokratlaşmasın diye dövüşmedi. Liberter hareketin ayrı tarihi vardır bay yazar, o, sigortanız olmak için değil kendi devrimi için var. Siz kendinize başka sigortalar arayın, bulacağınız da şüpheli ya, allah yardım eder.

DERS 3: "Sosyalizm adına yapılan kafasızlıkları ve işlenen cinayetleri sosyalizmin kendisiyle özdeş görmek..." diyorsunuz. Yine mi bu laflar? İnsana öyle şeyler düşündürüyor ki bu cümleniz, siz bu gafı nasıl yaptınız, bildiğim kadarıyla da çok "kalın" kitaplar okudunuz. O olaylar, onlar kafasız olduğu için değil, sosyalist oldukları için oldu. Yoksa en çok kafasız sizin **hareketinizde** mi var?Belirli bir ideolojik çerçeve kendi içinde ne kadar ince ayrımlar taşırsa taşısın, **"reel" çözümlere yöneldiğinde** dönüp dolaşıp aynı yere gelir. Siz hiç kendi ölçütlerinizle "başarılı" bir konseyci hareket, troçkist hareket gördünüz mü? İktidara yönelmeden ve onu ele geçirmeden başarılı olamazsınız çünkü."Akıntıya karşı" olayım derken, akıntıya kapıldınız galiba.

DERS 4: "Kara yazarı sosyalist örgütlenmenin başka ne anlamlara gelebileceğini merak ediyorsa, örneğin I.Enternasyonal tarihine bakabilir...I.Enternasyonal'de otoriter olmayan her ne vardıysa marksistlerden geldi." İşte buna kargalar bile güler. Ama siz karga değilsiniz, ciddi ciddi inanıyorsunuz sanırım yazdıklarınıza. Haddim olmayarak siz uyarmadan önce ben I.Enternasyonal tarihine biraz bakmıştım (çok "kalındı". Onu da **Akıntıya Karşı**'yı okuduğum gibi "gözlerimi yan odada bırakarak okudum. Yoksa siz okumanın nesnel bir şey olduğunu mu sanıyorsunuz?), orada ilginç olaylar gördüm. Dolayısıyla I.Enternasynonal tarihini, kendilerini hiçbir zaman Enternasyonal'e alternatif olarak koymayan Bakunin'in "fesat örgütlerinden"öğrenmedim. O "otoriter fesat örgütü" devrimcilerin örgütüydü. Enternasyonal ise bir kitle örgütü idi. Ve birincisi diğerinin alternatifi ya da önderi olmak niyetinde değildi. Onlar "fesatlıklarını" İspanya'da yaptılar. Tarih bilginize dönüp tekrar bir daha bakın, 68 Paris: işin başını çekenlerin situasyonistler olduğu çok tartışmalıdır.

DERS 5: İşte bu büyük halt yeme bay yazar! Benim tavrım "12 Eylül sonrası sendromu" imiş. Vah vah! Particilik bu kadar mı başınıza vurdu. Türkiye'de faşizme karşı (12 Eylül öncesinin bence en olumlu yanı) mücadeleyi partiler mi yürüttü sanıyorsunuz. Yapmayın! Bu kadarını bilirsiniz. 12 Mart sonrası sendromunda da "gerçek", "gerçek olmayan" birçok sosyalist parti kurulmuştu. Siz yenilginin nedeninin partisizlik olduğunu mu sanıyorsunuz. "Aman tosunum sen kendi başına yüz, bu filler seni yerler" gibi bir görüşü bana yakıştırmışsınız, siz herbiri ayrı yöne kürek çeken mürettebatınızla belki yol alırsınız, ne diyeyim. 12 Eylül sonrası sendromu, icazet düşkünlüğü şeklinde siz de belirmişse, üstünüzdeki çamuru neden sağa sola atmaya çabalıyorsunuz.

DERS 6: "... temsilin geri dönüşlülüğünün geçiciliğinin tanınmasını savunuyorum."Siz Lenin'in **Devlet ve Devrim** kitabını okudunuz mu? (Her ne kadar inceyse de, bilmem ince kitaplar okurmusunuz?) Orada Lenin'de bu dediğinizden söz eder, ama halâ bekliyoruz. Temsilin şu meşhur geri dönüşünü görmek mümkün olmadı. O zamandan beri iktidar, devlet, sosyalizm gibi laflar edenlere ihtiyatla bakıyoruz.

DERS 7: "Bu çabayı köşesinden alaycı gözlerle seyredip her adımı yuhalayanlara ise saygı duymadığımı belirtmenin yeterli olacağını sanıyorum". Yazar o kadar "özgürlük" nutkundan sonra yine otoriter "ata"sının kucağına koştu. Özgürlük, her sosyalistte olduğu gibi yazara da iyi saatte olsunlar misali bir gidip bi' geliyor. Yazarın birine saygı duyması için, birinin onun yaptığını yapması gerekiyor.

Dersleriniz şimdilik bu kadar Bay Yazar, eğer isterseniz, daha sonra da kurslar halinde devam edebilirim. Ama siz bu arada "liberterlerin kafasız olmayanlarını" okumaya devam edin ve bizim de "akıllanmamız " için dua edin, yoksa otoriteye karşı "sigortasız" kalırsınız. ■

POLISLERIN YERINI TUTAMASAM DA...

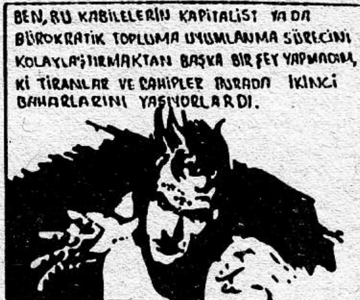

ALTINDAKİ BAZI İLKEL KABİLELERİ KURTARDIĞIMI SANIYORDUM.

OYSA PANTERLERLE KUCAKLAŞMAK VE MAYMUNLARI OKŞAMAKLA YETİNMEK YERİNE KADINLARI BECERSEYDİM. DAHA ZEVKLİ BİR İŞ YAPMIŞ OLURDUM.

EVET! BAKALIM ATLATABİLECEK Mİ? TARZAN HİÇ BU KADAR BİLİNÇLİ VE ÇENESİ DÜŞÜK OLMUŞ MUYDU?

HALÂ OKUMAYA DEVAM EDERSENİZ, ÖĞRENİRSİNİZ.

Tarzan

Tarzan
ÖNCEKİ BÖLÜMÜN ÖZETİ:
TARZAN KADERİ HAKKINDA KONUŞUR VE DÜŞÜNMEYE BAŞLAR.

BÖYLECE YAVAŞ YAVAŞ MAZOİST OLDUM. KENDİM İÇİN BİR KAÇ İŞKENCE YÖNTEMİ KEŞFETTİM.

TAVIRLARIM VE HAREKETLERİM ÇOK ÇABUK FEMİNİZE OLDU.
AH! NE KADAR YORGUNUM.

KARIŞLARIMIN HANGİ KARANLIK TANRIYA ÖNELDİĞİNİ BİLMEDEN DUA EDİYORDUM!
NERELERDESİN EY TANRIM?

EN SONUNDA SENDİKALI OLDUM!
BİRLEŞİK ÇİZGİ ROMANLAR SENDİKASINA(*) KATILIN!
(*) RESMİ

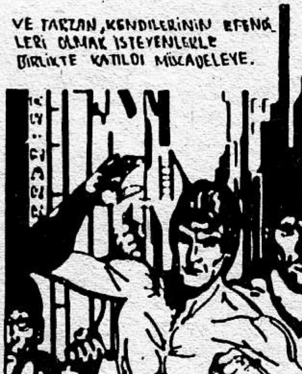

BÖYLECE MUHTEŞEM BİR SAVAŞÇI OLDUM.
BENİM SAVAŞ ÇIĞLIĞIMI DUYDUĞUNUZDA FIRLAYIN!

KARANLIK, TÜYLER ÜRPERTİCİ HİKAYENİN İÇİNE APSOLAN MİLYONLARCA OKUYUCU DA, BENİM ZA- ALU KİŞİLİĞİMLE BÜTÜNLEŞİYORDU.

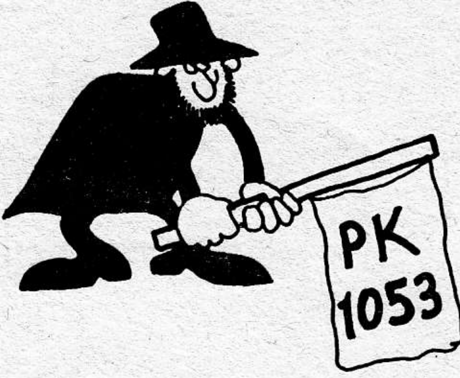

HEY ÇOCUKLAR! ARKADAŞIN DERDİ NE? ÇILDIRDI MI YOKSA?.. YOK CANIM! YİHHUU!
AH! NASIL KURTULMALI? SANIRIM ÇOK ALTERNATİF YOK... YA...

ÖLÜM
YA DA

MÜCADELE! KENDİMİN EFENDİSİ OLMAK İÇİN MÜCADELE.
DAN

VE TARZAN, KENDİLERİNİN EFENDİLERİ OLMAK İSTEYENLERLE BİRLİKTE KATILDI MÜCADELEYE.

BÖYLECE YAŞAMININ GERÇEK MÜCADELESİ BAŞLADI.
Tarzan

MERHABA,

Bugün 1 Ekim 1986 ve şimdi saat 22. "**Kara**" adlı dergiyi bugün öğleyin KONAK meydanındaki bir gazete bayiinde gördüm ve aldım. Aldım, çünkü Nokta dergisinde çıkan yazıdan dolayı haberliydim. Okuduğum ilk yazısı sosyalist parti çalışmaları üzerine yazılmış yazıydı. Hiç hoşlanmadım, hatta biraz abartarak söylersem midemi bulandırdı o yazı. Ve aynı zamanda derginin KAPKARA arka sayfası elimi boyamış, onu farkettim. Biraz dolaştıktan sonra belediye otobüsüne binip eve dönerken otobüste saatlerle ilgili çeviri yazıyı okudum. Çok beğendim. Ve, demek ki "okunabilir" yazılar da varmış dedim kendi kendime. Ve şimdi aralıklarla okuduğum "KARA" adlı dergide okumadığım iki yazı kaldı.

Derginin düşüncelerine, çizgisine katılmıyorsam da dergideki diğer yazıları beğendim ve ufuk açıcı buldum. Buna sendikalarla ilgili yazı da dahil. Derginin yayın hayatında sürekli olabilmesini dilerim.

Dergi için bir "önerim" var. Arka kapak (sayfa) yine "kara" olsun, ama üzerinde beyaz yazı olabilir, yani o sayfayı da kullanın. Hem el (-imi-) de boyamaz.

Dost Sevgi ve Selamlarımla

M. ERKEN

■

KARA'ya selamlar,

Derginizin ilk sayısını aldım okudum, çok sevdim. Sevmek de çok belirsiz bir kavram ama...

Yazılarınızın herbiri çok iyi, son sayfadaki ilkel karikatürler hariç. Kaba ve derginin yayın kalitesine hiç uygun değildi. Yazılardan zevk alan bir yapının o karikatürü izlemesi olsa olsa eziyet olurdu.

Ayrıca yazılar niye imzasız merak ettim.

Saatin tiranlığı çevirisini okurken, yıllar önce yazdığım bir şiirin başlık olabileceğini düşündüm.

Ya sağ
ya sol kolumda
korkunç bir kelepçe
zaman
zamansız yaşamak
ya da bindebir
anmak zamanı
aaah ah... ne zaman?....

Sıradan dergiler gibi, her ay bir sayı çıkaracağız diye umarım dergideki yazı düzeyini düşümezsiniz.

Hoşgeldiniz, saygılarımla
bu saygı kelimesi de çok aptalca ama alışmışız...

M. ERYILMAZ

■

Sevgili "**Kara**" sorumlularına;
İlk önce "Kara" ile dergicilikte ve düşünsel alanda bir boşluğun doldurulduğu inancındayım. Bundan dolayı da size sevgilerimi iletmek isterim. İlişikte size bir yazımı yolluyorum.

Sevgiler ve Dostane Selamlarla

S. BOLAT

OLMAK: AMA NE

Bizler özgür insanlarız, para yokken ayakkabı seçen, konuşmak için köşe bucak kaçan. Doğru! Bizler özgür insanlarız; Grev ha sen ulusal ekonomiyi mi batıracaksın? Siyaset, o da ne? Sen hele bir aç karnını doyur. Özgür insanlarız seçme hakkımız var; ya jopu seç, ya da elektriği onu da beğenmedinse askılardan birini seç. İşte bütün mesele burada, ya yaşamak için uyacaksın onlara, ya da yaşamak için uydurulacaksın onlara.

Uyduruk bir uygarlığın, uyduruk insanısın sen. Özgürlük istiyorsun, ekonomik zorbaların amaçlarına araç olmaya karşı dikildiğin için. Kanunlar çıkarttılar sana uyman için, ahlak bekçileri diktiler başına terbiyen bozulmasın diye, aç kalırsın ekmek çalarsın, ıslahaneye yollanırsın mülk edinmek zararlı diye... Ya onlar, onlar paranın peygamberleri yalnızca seni zararlı olanlardan korurlar, senin adına. Ve düşünürsün "Ben, kimim?" diye. Yeter artık kavramalısın tüm bilgeliğiyle dünyayı toplumu ve o an kavrayacaksın kendini. Bir bütünüz kopmayan ve sürüklenen. bilmek gerek kürek çekmesini, dalgaların ivmesini, eğer bir gün bir adada yalnız kalmak istemiyorsak. Bir gün bir acı duyduğunda, bir çiçek gördüğünde, kalbinde bir sızı duyduğunda, insan olduğunu anımsadığında çırpınır gibi olacak kalbin, uçmak, delmek tüm buzları eritmek isteyecek, uydurulmuş kalıplarını yıkmak isteyecek.

İşte bu sorumluluktur, varolmanın kayboluşta bir çırpınışıdır.

... Parçala beyninde yaşadığın düş evrenini, gerçekler ürkütmesin seni...

... İş saati bittiğinde sevinç kahkahaları niye attık. Çünkü iş saatinde yaşam mekanikleşmişti. Bizi yok edenlerin gücünü orada ürettik, zorunluyduk yaşam için bu gerekti. Ondan korktuk çalışmaktan, biz belirlemedik yaptığımızı, biz alamadık ürettiğimizi,orada mekanikleşmekten korktuk. İşte insan insanı amaçları altında yok ettiği zaman, mekanikleşmişti yaşam, bundan kaçmak için çıldırdık, beynimizde yalnız dünyalar kurduk, yürürken yolda suratımızı dışarda unuttuk, avuntular içinde boğulduk. En yakın dostun sana karşı mekanikte bir parça oldu, sen çektin o itti, o itti sen çektin. Onun için darıldık insanlara biz. Uyduruk kimlikler üzerine uyduruk sevgiler kurduk. Bir sızıntı vardı, bir boşluk, hatırlanmaz bir geçmiş, bir an dilimizin ucuna gelir gibi oldu. Ama biz avuntularımızı ve oyuncaklarımızı kaybetmek istemedik daracık yapay dünyamızı.

Tüm sevgiler bir gösteriye döndü, palyaçolar gibiydik. Hayvanlar gibi sevdik, insanlar gibi uygulamaya koyduk. İnsan olmamız engellenmişti, biz de temel gereksinimlerimizle ölçtük sevgiyi ne kadar insanca sevgi aramaya çalışsak; açtık sıcaklığa, ince tatlı bir gülümseyişe, yalınlığa, içtenliğe, ama zamanın dışında duramıyorduk, zamansa bizi ekonomik zorbaların yumruğu altında eziyordu, çıkış yoktu karanlık tünelde iğne deliği arıyorduk, güneşin sızıntılarını emmek için.

Ama erişenler olmadı mı hiç? Oldular tabi. Bunlar bilinçlerinde kırdılar, tüm uyduruk düzmeceleri kurtuluşun kitlesinde hastalıklarını arıttılar, döğüşmek için soyundular, yalın çehre ayaklarıyla toprağı yararak geçtiler, yenildiler düştüler ama hiç onurlarını kaybetmediler. Çünkü onlar kurtuluşu biliyor ve inanıyorlardı. O ekonomik zorbaların yıkıldığı yerde kuracaklardı insanlığın yalın sevdalarını. Ve bir gün mutlaka insanlar insan olacaklar, çünkü beyinleri yok edemezler. Çünkü kendilerini soyunup kaçamazlar.

■

30 GÜN, DIŞ SÜRÜNGEN

OINK!

OINK?

RUFUS

BİR CİNS SÜRÜNGEN

OINK

OINK?

ŞİMDİ BİR REKLAM.

OINK, KAPLANIM.

OINQUE!

OINK!

?

OINK!

haydan

bir seçim!

neler öğreniciez

LİBERAL'E OY VER!

HAYIR!

MUHAFAZAKAR'A OY VER!

OINK!

BÜYÜK BİR SIÇRAMA.. AMAN ALLAH... GÖRELİM BAKALIM... İNSANLIK İÇİN BİR ADIM...PÖH...

HAYDİ ÇOCUKLAR, HEP BİRLİKTE; "OINK"

OINK!

Parola?

"OINK"

Geç.

OINK!

XEROX

IBM

RANDEVUYLA

ACİL DURUMDA

Yapılan: OINK

Yapılacak: OINK

OINK, OINK

OINK, OINK

OINK OINK

OINK

OINK

OINK

OINK

OINK

YÜKSEK MAKAM MASASI

?

OINK

5 KM

TANRIM! YA SONRA?

"OINK!" DÜNYA LİDERLERİ KONUŞTU

OINK

HEY!

... BU BİR SİSTEM Mİ?

Rufus, the radical reptile, created by Bill Crawford, USA, 1970. © *Berkeley Tribe.*

KARA MİZAH ANTOLOJİSİ

Hazırlayan: ENİS BATUR

YABANCI YAZARLAR

Jonathan Swift (Dârâ Çolakoğlu/Akşit Göktürk/Oruç Aruoba).Marquis de Sade (Enis Batur)•Georg Christoph Lichtenberg (Enis Batur)•Charles Fourier (Enis Batur)•Thomas de Quincy (Orhan Burian)•Grabbe (Basir Feyzioğlu, Şahap İlter) Edgar Allan Poe (Memet Fuat)•Charles Dickens (Enis Batur)•Sören Kierkegaard (Oruç Aruoba)•Baudelaire (Tahsin Yücel)•Dostoyevski (Nihal Yalaza Taluy)•Gustave Flaubert (Enis Batur)•Lewis Carroll (Kısmet Güvenç)•Mark Twain (Enis Batur)•Charles Cros (Orhan Veli)•Alphonse Allais (Enis Batur)•Saki (Fatih Özgüven)•Alfred Jarry (Said Maden)•Karl Kraus (Oruç Aruoba/Enis Batur)•Arthur Cravan (Selahattin Hilav/Enis Batur)•Marcel Duchamp (Enis Batur)•Jacques Rigaut (Ferit Edgü)•Raymond Queneau (Enis Batur)•Samuel Beckett (Berent Enç)•Eugene Ionesco (Pierre Caporal, İbrahim Denker)•Robert Pinget (Enis Batur)•Salinger (Tomris Uyar)•Friedrich Dürrenmatt (Zahide Gökberk)•Kurt Vonnegut (Tomris Uyar)•Edward Albee (Sevgi Sanlı)•Joseph Heller (Levent Denizci)

YERLİ YAZARLAR

Nef'î•Kâni•Eşref ibnülemin Mahmut Kemal İnal•Neyzen Tevfik•Orhan Şaik Gökyay•Orhan Veli Kanık•Aziz Nesin•Salâh Birsel•Feyyaz Kayacan•Can Yücel•Sezer Tansuğ•Cemal Süreya•Ece Ayhan•Leylâ Erbil•Tahsin Yücel•Orhan Duru•Oğuz Atay•Sevgi Soysal•Ferit Edgü•Adam Şener•Mehmet Taner•Şiir Erkök•Salim İleri•Mehmet Güreli•İzzet Yasar

hil yayın